ivan turgenyev

ilk aşk

roman

çeviren: nihal yalaza taluy

varlık

Ivan Turgenyev

İLK AŞK

Çeviren : NİHAL YALAZA TALUY

VARLIK YAYINEVİ

Misafirler dağılalı çok olmuştu. Saat yarımı çaldı. Odada ev sahibi ile Sergey Nikolayeviç bir de Vladimir Petroviç kaldı.

Ev sahibi zile basarak gelen uşaklara sofrayı kaldırmasını söyledi. Sonra koltuğuna iyice yerleşerek cigarasını yaktı.

— Söz sözdür, dedi. Hepimiz ilk aşkımızın hikâyesini anlatacaktık. Hadi sizden başlıyalım bari Sergey Nikolayeviç .

Sarışın, toparlak, yumuk yüzlü Sergey Nikolayeviç ev sahibine baktı, gözlerini tavana kaldırdı.

— Benim ilk aşkım olmadı, azizim, dedi. İkincisinden başladım...

— Nasıl yani?

— Öyle işte. İlkin pek cici bir kıza kur yaptım. Ama bu pek masumane bir iş değildi. Sonrakiler de öyle... Aslına bakarsanız ömrümde bir kere âşık oldum: altı yaşındayken dadıma... Bu da o kadar uzakta kaldı ki tam olarak hatırlıyamıyorum , hatırlasam da ilgi çeken şeyler değildi galiba.

— Peki, öyle olsun, dedi ev sahibi. Benim de ilk aşkımın hiç bir özelliği yok. Karım Anna ivanovna ile tanışmadan hiç âşık olmamıştım. Tanıştıktan sonra ailelerimiz evlenmelerimizi uygun buldu. Çabucak birbirimize ısındık, çok geçmeden evlendik. Aşk hikâyem bundan ibaret. Bu konuyu ortaya atarken doğrusu kendimi değil, sizleri; -ihtiyar demiyelim de genç sayılmıyacak bekârları düşünüyordum. Söz sizin, Vladimir Petroviç .

Kırkında, saçları hafifçe kırlaşmış Vladimir Petroviç biraz düşündü, sonra,

— Benim ilk aşkım gerçekten hep dinlediğimiz sıradan aşk hikâyelerine benzemez; dedi.

— Daha iyi ya. Anlatın... İsteriz !... diye atıldı ev sahibiyle Sergey Nikolayeviç .

— Hay hay, memnuniyetle. Yalnız şöyle yapalım: anlatmayı pek beceremem ben. Ya kemküm eder ya da konuyu gevelerim, lüzumsuz ayrıntılara dalarım. Soğuk, yapmacık bir şey olur... izin verirseniz, hatırımda kalanları bir deftere karalayıp başka bir gün okuyayım size.

İlkin razı olmıyan arkadaşları sonunda iki hafta sonra buluşmağa karar verdiler. Vladimir Petroviç de sözünde durdu, hatıralarını getirdi.

Defterinde şunlar yazılıydı:

I

On altı yaşındaydım o sıralar. 1883 yılı yazıydı.

Ailemle birlikte Moskova'da oturuyorduk. Kaluga yolu ağzında, Neskuçnoye kasabasında bir yazlık kiralamıştık. Kendimi sıkmadan, yavaş yavaş üniversite imtihanlarına hazırlanıyordum.

Evde kimsenin bana karıştığı yoktu. Son olarak bir Fransız eğitmenden de yakayı sıyırınca tam başıma buyruk oldum. Adamcağız kendi söyleyişiyle, Rusya'ya durup dururken «bomba gibi» (comme une bombe) düşmüş, bir türlü de ısınamamıştı. Sabahtan akşama kadar odasında sırtüstü yatarak asık suratla iç âlemine dalardı; benimle ilgilendiği yoktu. Babam bana karşı müşfikti ama fazlaca üstüme düşmüyordu. Hele annem, tek çocukları olduğum halde hiç ilgilenmiyordu benimle; kadıncağız kendi derdindeydi... Babam ondan on yaş küçük, çok yakışıklı bir erkekti, annemle parası yüzünden evlenmişti. Kadının hayatı çırpınmalar, kıskançlık buhranları içinde geçiyordu. Kocasından ödü koptuğu için üzüntülerini, kızgınlığını açığa vuramazdı. Babam da ona hiç yüz vermiyor, hep sert, soğuk duruyordu; onun gibi rahat, kendinden emin, başkalarına hâkim bir adam görmemiştim!

Sayfiyede geçirdiğim ilk haftalar hâlâ hatırımdadır. Şehirden 9 Mayısta Aziz Nikola gününde taşındık. Bol bol geziyordum. Elimde, tek bir satırını okumadığım Kaydanov’un tarihiyle bahçemizde, kasabada, şosede dolaşıp duruyordum. Kırlara çıkınca o sıralar epeyce bildiğim şiirleri yüksek sesle ezberden okumağa başlardım. Damarlarımda kan kıpır kıpır , yüreğimde hiç sebep yokken tuhaf, tatlı bir sızı vardı... İçimde ürkek bir bekleyişle, hep ayni hayaller çevresindeydim. Bu duyguların verdiği hüznün etkisiyle bazan gözlerimin yaşardığını saklamıyacağım .

Ama yaşama, coşma isteği baharda fışkıran taze yeşillik gibi, bu şairce hüznü bastırıyordu. Bir atım vardı. Kendi elimle eyerliyerek kırlarda tek

başıma saatlerce dolaşırdım. Hayvanı dörtnala kaldırdığım zamanlar turnuvada dövüşen şövalyelere benzetirdim kendimi.

O sıralar belirli bir kadın, bir aşk hayali yoktu içimde. Gene de bütün düşüncelerime, duygularıma yepyeni, tatlı bir kadınla karşılaşmak umudu hâkimdi. Bütün varlığım, kanımın her damlası bir önseziyle doluydu.

Yazlığımızda, oturduğumuz köşkten başka tek katlı ufak iki yapı daha vardı. Soldaki, ucuz duvar kâğıtları yapan bir atölye haline getirilmişti; sıska, solgun, kirpi gibi dimdik saçlı on- onbeş çocuk çalışırdı. Üstü başı yağ içinde bu oğlanlar cılız gövdelerinin bütün gücüyle dörtgen şeklindeki tahta preslerin kollarına abanıyor, kâğıtlara çeşitli desenler basıyorlardı. Sık sık gidip çalışmalarını seyrederdim. Sağdaki yapı geldiğimiz zaman boştu; kiralıktı.

9 Mayıstan üç hafta sonra bir gün boş evin pencereleri açıldı, içerden kadın yüzleri göründü; bir ailenin taşındığını anladık. Annem o gün yemekte sofracımıza, yeni komşularımızın kim olduğunu sordu. Prenses Zasekina'nın adını duyunca oldukça saygıyla,

— Prenses demek... dedi . Sonra-fakirce bir şey olmalı... diye ekledi.

— Arabaları yok. Üç tek atlı arabayla geldiler. Eşyaları da eften püften...

— Olsun; hiç yoktan iyidir... Bir komşumuz oldu...

Annem sözüne devam edemedi, babamın soğuk bakışı altında ezildi, sustu.

Gerçekten prenses Zasekina zengin olamazdı. Taşındığı bina o derece köhne, ufak ve basıktı ki, az varlıklı bir aile bile burada oturmayı göze alamazdı. Tabii ben o zaman böyle şeyler üzerinde duracak çağda değildim. Ünvanlara da önem verdiğim yoktu: o sıralar Schiller’in «Haydutlar» ım yeni okumuştum.

II

Akşamları tüfeğimi sırtlayıp bahçede kargaları kovalamak en sevdiğim eğlenceydi. Bu kurnaz, faka basmaz yırtıcı kuşlardan öteden beri haz etmezdim.

Sözünü ettiğim gün her zamanki gibi bahçeye çıkmıştım. Ama kargalar artık beni iyice tanımıştı. Uzaktan görür görmez kesik çığlıklar atarak kaçışıyorlardı, ben de bahçeyi boşuna arşınlıyordum.

Kargaların peşinde yan binanın daracık bahçesini bahçemizden ayıran alçak duvara yaklaştım. Önüme bakarak gidiyordum. Birdenbire kulağıma birtakım sesler geldi. Duvarın öte yanına bakınca şaşkınlıktan olduğum yerde kaldım.

Birkaç adım ilerde, düzlükte, ahududu yeşilliği arasında uzun boylu, ince yapılı bir genç kız duruyordu. Pembe çizgili entari giymiş, başına beyaz eşarp bağlamıştı. Kızı dört delikanlı çevrelemişti; elindeki çocukların «patlangaç» dedikleri gri-beyaz minik torbacık şeklinde çiçekleri başlarından tutarak delikanlıların alınlarında patlatıyordu. Gençler alınlarını sırayla hem de pek istekle uzatıyordu. Pembeli kızın hareketleri o kadar çekici, hâkim, ayni zamanda tatlı, alaycı ve sevimliydi ki, hayranlık çığlığımı güç tuttum. Bu güzel parmakların benim alnımda da bir çiçek patlatması için neler vermezdim o anda!

Tüfeğimi yere düşürdüm, dünyayı unutarak genç komşumuzu seyre daldım. Zarif endamına, güzel ellerine, beyaz eşarpın altında hafifçe dağılmış sarı saçlarına, kirpiklerinin gölgelediği gözleriyle narin yanağına bakmağa doyamıyordum. Birdenbire, pek yakınımda,

— Hey delikanlı, tanımadığınız genç kızlara böyle bakmak yakışır mı? diye bir ses duydum, fena halde bozuldum.

Duvarın ötesinde, kısa kesilmiş siyah saçlı bir adam alaycı bakışlarla süzüyordu beni. Pembeli kız da dönüp baktı. Canlı, heyecan dolu bir yüzle

bir çift iri gri gözle karşılaştım. Bu yüz

birden hareketlendi, güldü; beyaz dişler ışıldadı, kaşlar hoş bir şekilde yukarı kalktı. Utancımdan kıpkırmızı oldum. Tüfeğimi yerden kaptığım gibi arkama bakmadan kaçtım. Neşeli, babacan bir kahkaha uğurladı beni. Koşarak eve döndüm, ayni hızla odama daldım, kendimi yatağın üzerine attım. Kalbim kopacak gibi çarpıyordu. Utanç, heyecan, neşe duyuyordum. Biraz yatışınca kendime çekidüzen vererek çaya indim. Genç kızın hayali gözümden gitmiyordu. Halimde bir başkalık olmalıydı ki babam,

— Hayrola, bir karga mı vurdun? diye takıldı.

İlkin, bahçede olanı anlatmak istedim. Sonra vazgeçtim, takılışına gülümseyerek karşılık verdim. Yatarken nedense tek ayak üstünde üç defa döndüm, saçlarımı özenle pomatladım ve bütün gece ölü gibi uyudum. Sabaha karşı uyanarak hayranlıkla etrafa bakındım; içimde bir başkalık, bir yenilik vardı.

III

İlk düşüncem : «Bunlarla nasıl tanışabilirim?» oldu.

Kahvaltıdan önce bahçeye İndim ama duvarın yakınına gitmediğim için kimseyi göremedim. Çayımı içtikten sonra sokağa çıktım, prensesin evinin önünden bir iki kere geçtim. Pencerelere uzaktan göz atınca kızın yüzünü görür gibi oldum ve korkudan hemen kaçtım.

Neskuçnoye'nin önünde alabildiğine uzanan kumlu düzlükte gelişigüzel dolaşırken, « Yüzde yüz tanışmalıyım... ama nasıl?» diye düşünüyordum. Dünkü karşılaşmayı en ufak ayrıntılarına kadar hatırlıyordum. Nedense en canlı hatıra, kızın bana gülümsemesiydi...

Ben dışarda tanışma plânları kurarken annem yeni komşumuzdan mektup almıştı meğer. Gri kâğıda yazılı mektup mahkeme celplerini, adi şarap şişelerini mühürlemekte kullanılan boz renkli mumla mühürlüydü. Prenses, imlâ hatalariyle dolu, itinasız yazılmış mektubunda annemden yardım ve korunmasını rica ediyordu. Onun ve çocuklarının geleceğinin bağlı olduğu birtakım önemli dâvalarda tesiri dokunacak nüfuzlu ahbaplarımızdan iltimas istiyordu.

«Bu mektubu iki kibar hanımefendinin tanışıp komşuluk etmesi için vesile saydım...» sözleriyle mektubunu bitiren prenses bize gelmek için müsaade istiyordu.

Annemi odasında suratı bir karış buldum: babam evde yoktu, akıl danışamadığı için zor durumdaydı. «Kibar bir hanımefendiye» üstelik bir prensese cevap vermemek olamazdı. Fransızca yazmayı uygun bulmuyordu, rusça imlâ bakımından o da epey zayıftı... Annem bunu bildiği için küçük düşmek istemiyordu. Beni görünce âdeta sevindi.

— Komşulara git, prensese elimizden geleni yapacağımızı; onu bugün saat bire doğru beklediğimi haber ver; dedi.

Gizli isteğimin böyle ansızın ve çabucak yerine gelmesi beni hem sevindirdi hem ürküttü. Gitmeden önce odama uğrayıp yeni bir kıravat bağladım, evde giymekten bıktığım devrik yakalı kısa ceketim yerine yeni redingotumu giydim.

IV

Elimde olmadan heyecandan titriyordum. Yan binanın dar, oldukça kirli antresinde ak saçlı bir uşak karşıladı beni. Koyu bakır rengi yüzünde gülmiyen , domuz gözlerini andıran gözleri, alnıyla şakaklarında ömrümde görmediğim derinlikte çizgi ve kırışıklar vardı. Elindeki tabakta bir ringanın sadece sert kemiğiyle kuyruğunu gördüm. Çıktığı odanın kapısını ayağiyle örterken kısaca,

— Ne istiyorsunuz? diye sordu.

— Prenses Zasekina evdeler mi?

Kapının öte yanından tiz, titrek bir kadın sesi,

— Vonifati ! diye duyuldu.

Uşak cevap vermedi, kapıya döndü. Ceketinin solukluğunu, eskilikten parladığını, tek kalan armalı düğmenin nekadar sarı olduğunu farkettim . Uşak tabağı yere bırakarak içeri girdi.

Ayni kadın sesi,

— Karakola gittin mi? dedi.

Uşak birşeyler mırıldandı.

— Ne; birisi mi geldi? Komşuların küçük beyi mi ?... Pekâlâ. İçeriye al.

Tekrar karşıma dikilen uşak,

— Salona buyrun ; dedi, tabağı yerden kaldırdı.

Ufak, temiz sayılmıyacak bir odaya girdim. Gelişigüzel konulmuş eşya fakirdi. Pencerenin önünde bir kolu kırık koltukta ellilik, başı açık, yeşil, eskice bir elbise giymiş çirkin bir kadın oturuyordu. Boynunda renk renk yünden örülmüş bir atkı vardı. Ufarak kara gözlerini dikerek burgular gibi bakıyordu.

Önünde eğildim.

— Prenses Zasekina ile müşerref oluyorum, değil mi efendim?

— Evet, prenses Zasekina'yım . Siz de Bay B.’ nin oğlusunuz, öyle mi?

— Evet efendim. Annem yolladı beni.

— Buyrun oturun. Vonifati , anahtarlarım nerede ?... Anahtarlarımı gördün mü?

Prensese annemin cevabını söyledim. Kadın beni kalın, kırmızı parmaklariyle pencerenin kenarında tempo tutarak dinledi. Sözümü bitirince gözlerini yeniden bana dikti. Sonunda,

— Pek güzel, gelirim; dedi, beni tepeden tırnağa süzdü.

— Ne kadar gençsiniz. Yaşınızı sorabilir miyim?

Elimde olmıyan bir duraklamadan sonra,

— On altı; diye cevap verdim.

Prenses cebinden kirli, yağ lekeleri içinde birtakım kâğıtlar çıkararak burnuna doğru tuttu, bir bir bakmağa başladı. Birdenbire, bütün vücudunu oynatarak bana döndü:

— Güzel çağ sizinki... dedi . Sıkılmayın oğlum, resmiyete lüzum yok. Bizim herşeyimiz sadedir.

Kadının biçimsiz gövdesini tiksintiyle süzdüm. «Lüzumundan fazla sade...» diye düşündüm.

Tam o anda misafir odasının öbür kapısı hızla açıldı, eşikte dün bahçede gördüğüm genç kız belirdi. Elini salladı, dudakları şirin bir gülümsemeyle aralandı. Prenses dirseğini oynatarak,

— Bu da kızım; dedi. Zinoçka , komşumuz Bay B. nin oğlu. Adınızı bağışlar mısınız evlâdım?

— Vladimir .

Heyecandan dilim dolaşıyordu.

— Pederinizin adı?

— Pyotr ...

— Öyle mi? Tanıdığım bir emniyet amiri vardı; onun adı da Vladimir Petroviç'di ... Vanifati !... Arama anahtarları, cebimdeymiş.

Genç kız gözlerini hafifçe kısarak başını yana eğmiş, hep ayni gülümsemeyle bana bakmağa devam ediyordu.

— Biz görüştük Mösyö Woldemar’la ; dedi. (Gümüş çıngırağı andıran sesi içimi tatlı tatlı ürpertti.)

Bana dönerek,

— Size bu şekilde hitabetmeme izin verir misiniz? diye ekledi.

— Rica ederim...

— Nerde görüştünüz?

Genç prenses annesine cevap vermedi. Gözlerini benden ayırmadan,

— İşiniz var mı şimdi? diye sordu.

— Hayır efendim.

— İyi. Yün sarmama yardım edersiniz. Gelin, odama götüreyim sizi.

Başiyle gelmemi işaret ederek salondan çıktı. Peşinden gittim.

Girdiğimiz oda biraz daha iyi, daha zevkle döşenmişti. Hoş o anda bunlara dikkat edecek halde değildim: uykuda gibiydim, içimi saran mutluluktan aptallaşmıştım âdeta...

Genç prenses bir çile kırmızı yün alarak oturdu, bana da karşısındaki sandalyeyi gösterdi. Çileyi özenle çözdükten sonra bileklerime taktı. Hareketlerinde hoş, komikçe bir ciddilik, yüzünde bütün varlığını aydınlatan hep ayni gülümseme vardı. Yünü ikiye katladığı bir karton parçasına sarmağa başladı. Birden beni çabuk, ışıltılı bir bakışla süzdü. Kızın, çoğunda hafifçe kıstığı gözleri bütün iriliğiyle açılınca yüzü tamamen değişmiş, aydınlanmış gibi göründü bana. Şaşkınlığımdan bocaladım, ellerim titredi başımı eğdim.

Zinaida kısa bir sessizlikten sonra.

— Dün hakkımda ne düşündünüz, Mösyö Woldemar ? diye sordu. Ayıpladınız beni, değil mi?

Bozuldum.

— Ben mi ?... Ne münasebet... Aklımdan geçmedi öyle şey, Prenses!

— Öyle demeyin, daha tanımıyorsunuz beni. Ben çok tuhafım. Gerçeğin daima yüzüme söylenmesini isterim. On altı yaşında olduğunuzu duydum; ben yirmi birimi doldurdum. Görüyorsunuz ya, sizden epey büyüğüm. Bunun için bana hep doğruyu söylemelisiniz. Anladınız mı? Bakın bana. Niçin yüzüme bakmıyorsunuz?

Daha çok bozuldum ama başımı kaldırıp Zinaida'nın yüzüne baktım.

Gülümsedi. Deminki gibi değil, başka, içten bir gülümsemeydi bu. Sesini alçaltarak, tatlılıkla,

— Yüzüme istediğiniz kadar bakın, buna hiç darılmam; dedi. Ben de beğendim sizi. İnşallah arkadaş oluruz.

Sonra takılarak.

— Hoşunuza gidiyorum, değil mi? diye ekledi.

— Prenses... diye başladım.

— Bana sadece Zinaida Aleksandrovna deyin. Neden bütün çocuklarda, (düzelterek) yani bütün gençlerde demek istiyorum, içindekini söylememek huyu var? Büyüklere benzemek için galiba... Beni beğeniyor musunuz, beğenmiyor musunuz, söyleyin!

Bu açıksözlülük hoşuma gitmekle beraber biraz kırmıştı beni. Karşısındakinin artık çocukluk çağından çıktığını göstermek için ciddi, ayni zamanda serbest bir halle,

— Şüphesiz çok hoşuma gidiyorsunuz. Zinaida Aleksandrovna ; dedim. Bunu saklamıyorum.

Ağır ağır başını salladı. Sonra birdenbire,

— Evde bir öğretmeniniz var mı? diye sordu.

— Hayır. Çoktandır kendi başıma çalışıyorum.

Yalandı bu: Fransız öğretmenim gideli bir ay olmamıştı.

— Büyüdünüz artık desenize.

Zinaida parmaklarıma hafif bir fiske vurdu:

— Dik tutsanıza ellerinizi!

Olanca dikkatiyle yünü sarmağa koyuldu. Ben de onun elindeki yumakla ilgilenmesinden faydalanarak güzel yüzünü inceliyordum. İlkin pek belli etmeden, sonra cesaretlenerek yüzünün her noktası üzerinde dura dura bakıyordum. Dünkünden daha güzel, daha çekici buldum onu; son derece ince, zeki, sevimli hali vardı.

Zinaida , beyaz storu inik pencereye sırtını vererek oturuyordu. Stordan sızan güneş ışığı sarı dalgalı saçlarını, gencecik boynuyla yuvarlak omuzlarını, narin, sakin göğsünü tatlı tatlı aydınlatıyordu. Baktıkça gitgide daha cana yakın, daha değerli buluyordum onu. İçimde sanki eskiden tanıyormuşum, onsuz hiç yaşamamışım gibi bir duygu vardı. Sırtındaki

koyu renk, eskice entarinin üzerine önlük bağlamıştı. Entarinin her kıvrımını okşamak geliyordu içimden !... Eteğinin altından pabuçlarının ucu görünüyordu. Ayaklarına kapanmağı ne kadar istiyordum o anlarda !.. « Tanıştım onunla... Karşısında oturuyorum... Ne saadet bu Yarabbi! » diye düşünüyordum. İçimden taşan sevinçten iskemleden fırlamak istiyordum ama tuttum kendimi, sadece keyifli çocuklar gibi sandalyenin altında ayaklarımı sallamağa başladım.

Genç prenses bir aralık iri, açık renk gözlerini yumaktan ayırıp bana çevirdi. Yüzü gülüyordu.

— A, ne biçim bakıyorsunuz bana! diye azarlar gibi parmağını salladı.

Kızardım. « Anladı... Herşeyin farkında .. » diye geçti içimden. O sırada bitişik odadan birtakım sesler, kılıç şakırtısı duyuldu. İhtiyar prenses misafir odasından kızına seslendi:

— Zina, Belovzorov sana bir kedi yavrusu getirmiş. Gel buraya!

— Kedi mi ?...

Zinanida yumağı kucağıma fırlattı, oturduğu sandalyeden atlayıp koşarak odadan çıktı. Ben de kalktım. Yünle yumağı pencereye bırakarak salona çıktım ve şaşkınlık içinde durdum. Odanın ortasında alaca bir kedi yavrusu ön ayaklarını uzatmış yerde yatıyordu. Zinaida önünde çömelmiş, hayvancığın başını usul usul kendine çevirmeğe çalışıyordu. Prensesin yanı başında iri gövdesiyle iki pencerenin aralığını kaplıyan sarışın, kıvırcık saçlı, pembe yanaklı, gözleri fırlak, pehlivan yapılı bir süvari subayı duruyordu.

— Aman ne komik şey, ne komik !., diyordu Zinaida . Gözleri gri değil, yeşil, kulakları da kocaman kocaman !.. Teşekkür ederim Viktor Yegoriç ; çok naziksiniz!

Subay, bir gün gördüğüm gençlerden biriydi. Prensesin sözlerine büyük bir hızla gülümsedi, mahmuzlariyle kılıcını şıkırdatarak boyun kırdı.

— Dün bana iri kulaklı alaca bir kedi yavrusu bulmamı emrettiniz. Ben de buldum. Sözünüz, emirdir benim için. Buyrun .

Bir selâm daha çaktı. Kedi yavrusu yavaştan miyavladı, yeri koklamağa başladı.

— Aç bu! diye bağırdı Zinaida . Süt getirin buna Vonifati , Sonya !.. Çabuk!

Sarı entarili, boynuna soluk bir atkı bağlamış hizmetçi kadın bir çanak süt getirdi, kedinin önüne sürdü. Yavru birden silkindi, gözlerini yumarak süte saldırdı. Zinaida yavruya iyice sokulmuş, başını eğerek, yandan süt içişini seyrediyordu.

Hayvancık karnını doyurdu; durduğu yerde ön ayaklarını nazlı nazlı kaldırıp indiriyor, hayatından memnun bir hale mırlıyordu. Zinaida doğruldu. Kediye ilgisi kalmamıştı artık. Hizmetçiye dönerek,

— Götür şunu mutfağa, dedi.

Subay sırıtarak ona sokuldu :

— Kedi için elinizi öpmeme izin verirsiniz değil mi?

— İkisini bile öpebilirsiniz, dedi Zinaida . Ellerini genç subaya uzattı. (Öptürürken omuzunun üstünden bana bakıyordu).

Olduğum yerde kıpırdamadan bu sahneyi seyrediyordum. Gülmem mi, bir şey söylemem mi, yoksa hiç ses çıkarmamam mı gerektiğini kestiremedim. Tam o sırada antrenin açık kapısından uşağımız Fedor’u gördüm. Yüzünü gözünü oynatarak bana işaretler yapıyordu. Yanına gittim.

— Ne var?

— Anneniz gönderdiler. Hâlâ cevap getirmediğiniz için darılıyorlar.

— O kadar çok mu kaldım burada?

— Bir saatten çok.

— Bir saatten çok... diye tekrarladım. İç çekerek salona döndüm, vedalaşmağa başladım.

Zinaida subayın arkasından başını bana doğru uzattı :

— Nereye Mösyö Woldemar ?

— Eve gitmem lâzım, dedim; annesine dönerek,

— Prenses, anneme ikiye doğru bize buyuracağınızı söyliyeceğim , diye ekledim.

— Evet. evet , öyle söyleyin evlâdım. İhtiyar prenses enfiye kutusunu çıkardı, öyle kuvvetle çekti ki, elimde olmadan titredim. Prenses sulanan gözlerini sık sık kırparak,

— Öyle söyleyin, öyle... diye tekrarladı. Odadakileri bir daha selâmladıktan sonra çıktım. Arkamdan,

— Bizi unutup gelmezlik etmeyin, Mösyö Woldemar ! diye Zinaida'nın sesleni̇şini, neşeli gülüşünü duydum.

Yolda, «Niye hep gülüyor?» diye düşünüyordum. Arkamdan yürüyen Fedor’un ses çıkarmadığı halde benden yana olmadığı belliydi.

Annem biraz azarladı beni: ilk defa gittiğim bir evde ne diye bu kadar kaldığıma şaştı, ayıpladı. Karşılık vermedim, doğruca odama gittim. Az önceki neşem kalmamıştı, içimi sebebini bilmediğim bir hüzün kapladı. Ağlamamak için güç tutuyordum kendimi... Subayı kıskanıyordum.

V

Söylediği saatte bize gelen prenses Zasekina annemin hiç hoşuna gitmemiş. Görüştükleri zaman yanlarında değildim. Yalnız yemekte babama, prenses Zasekina'nın une femme très vulgaire (Bayağı bir kadın) olduğunu söyledi. Prens Sergey’e bir iltimas mektubu isterken âdeta sıkboğaz etmişti onu... Birtakım dâvalar , de villaines affaires d’argent (pürüz para işleri)’la uğraşıyormuş... Fitneci tabiatta bir kadına benziyormuş... Gene de komşumuz ve ünvan sahibidir; bunun İçin annem Zasekinler’i ana kız yarın yemeğe çağırmıştı. Kız sözünü duyunca gözlerimi tabağımın içine indirdim.

Babam. Zasekin ailesini hatırladığını söyledi. Genç yaşta ölen prens Zasekin’i tanıyordu. Son derece terbiyeli, kibar fakat boş, kavgacı tabiatlı bir adamdı. Ömrünün büyük kısmını Paris’te geçirdiği için çevrelerinde « Le Parisien » diye anılıyordu. Kumarda çok büyük bir servet yitirmiş, sonunda galiba paralı bir evlenme yapmıştı. Babam, soğuk bir gülümsemeyle,

— Böyle de olsa daha uygun bir parti yapabilirdi; diye ekledi. Oysaki prens Zasekin rüşvetçilikle zengin olmuş basit bir eyalet memurunun kızını aldı. Eline geçen parayı tutamamış, çeşitli dalavereli işlere dalarak büsbütün batmıştı.

— Bari bu kadın bizden para istemeğe kalkışmasa...

— Mümkün. Fransızca biliyor mu?

— Çatpat .

— Olsun. Önemi yok zaten. Kızını da mı çağırdın? Birisinden, çok sevimli, okumuş bir kızcağız olduğunu duydum.

Annem dudak büktü :

— Annesine çekmemiş desene.

— Babasına da... Adamcağız tahsilliydi ama kafasızın biriydi.

Annem iç çekti, düşünceye daldı. Babam sustu. Konuşma süresince huzursuzluk içindeydim hep.

Yemekten sonra bahçeye indim ama bu defa tüfeğimi almadım. Kendi kendime Zasekinler'in bahçesine yaklaşmamağa söz verdiğim halde karşı gelinmez bir kuvvet çekiyordu oraya beni. Boşuna değilmiş bu; duvara yaklaşır yaklaşmaz Zinaida'yı gördüm. Elindeki kitaba bakarak ağır ağır yürüyordu. Beni farketmedi bile. Az kalsın geçip gidecekti. Birden toparlandım, dikkatini çekmek için hafifçe öksürdüm. Başım kaldırdı, yürümeğe devam ederken geniş kenarlı hasır şapkasının mavi kurdelâsını omuzuna atarak yüzüme baktı, sessizce gülümsedi ve gene kitaba daldı.

Kasketini çıkarıp selâm verdim; olduğum yerde kararsızca duruyordum. Sonra içimi kaplıyan umutsuzlukla yürüdüm. « Que suis - je pour elle?» (Onun için neyim ki!) diye nedense Fransızca olarak düşündüm.

Ansızın arkamdan tanıdık adım sesleri duydum. Gelen babamdı.

— Prensesin kızı mı bu?

— Evet.

— Tanışıyor musunuz?

— Annesinde görmüştüm bu sabah.

Babam durdu, sonra topukları üstünde çark ederek kendisine has hızlı, hafif adımlarla geri döndü. Zinanida'ya ulaşınca nezaketle selâmladı. Zinaida selâmını aldı; biraz şaşırmış gibiydi. Sonra yeniden gözlerini okuduğu kitaba indirdi.

Her zaman fazla süse kaçmadan son derece kibar giyinen babamın endamının inceliği, hafifçe seyrekleşmiş dalgalı saçlarında şapkasının duruşu o günkü kadar zarif, çekici görünmemişti bana. Ben de adımlarımı sıklaştırarak Zinaida'ya ulaştım. Ama o. varlığımdan habersiz, hep kitaba bakarak önümden geçti...

VI

O akşam ve ertesi sabah tuhaf, acı bir . uyuşukluk içindeydim. Çalışmak için mahut Kaydanov'u yanıma almıştım ama ünlü tarihçinin kitabına bomboş gözlerle bakıyordum, « jül Sezar cenklerde cesaretiyle ün salmıştır...» sözlerini belki on kere üstüste okuduktan ve bir şey anlamadıktan sonra kitabı öteye fırlattım.

Yemekten önce dünkü gibi saçlarımı pomatladım , redingotumu giyip kravat bağladım.

— Hayrola? Bu ne süs böyle? dedi annem. Henüz üniversiteli olmadın; imtihanlarını verip veremiyeceğini de Tanrı bilir... Ceketin yepyeni, giymemen için sebep yok.

Üzüldüm.

— Misafirimiz var. anne ...

— Ne misafiri... Bunlar mı misafir?

Annem küçümser bir halle dudak büktü.

Çaresiz boyun eğerek gündelik ceketimi giydim ama kravatımı çıkarmadım.

Prensesle kızı yemekten yarım saat önce geldiler. Kocakarının sırtında bir gün önceki yeşil elbise vardı. Omuzlarına sarı bir atkı atmış, başına ateş rengi kurdelâlarla süslü, modası geçmiş bir başlık oturtmuştu.

Gelir gelmez borç senetlerinden söz açtı. İç çekiyor, fakirliklerinden dert yanıyordu. Halinde hiç çekingenlik yoktu. Kendine has fütursuzlukla hızlı hızlı enfiye çekiyor, oturduğu koltuğu gıcırdatarak sağa sola dönüyordu. Prensesliğini düşündüğü yoktu galiba. Zinaida İse tam tersine, kibirli denecek kadar resmi ve durgundu. Her haliyle tam bir prensesti. Bakışını, gülümsemesini tanıyamıyordum âdeta. Ama bu haliyle olağanüstü güzeldi!

Açık lâcivert çizgili ince yünlü bir elbise giymişti. Saçlarını İngiliz usulü uzun bukleler şeklinde şakaklarından yanaklarına bırakmıştı. Yüzünün durgun, soğuk ifadesine bu saç biçimi son derece uymuştu.

Yanında oturan babam yemek boyunca her zamanki zarif, rahat nezaketi ile Zinaida ile meşgul oldu. Ama genç kızın ona bakışlarında garip, düşmanca denecek bir soğukluk seziliyordu. Fransızca konuşuyorlardı. Zinaida'nın telâffuzunun güzelliğine, temizliğine hayran oldum.

ihtiyar prenses olanca patavatsızlığıyle alabildiğine yiyor, yemekleri övüyordu. Durumunu yadırgayan annem hallerini bezgin bir küçümsemeyle karşılıyordu. Zinaida'yı de sevmemişti. Ertesi gün,

— Çalımından yanına varılmıyor kızın; diye fikrini söyledi. Kurumlanacak şey olsa bari: avec sa mine de grisette ... (Şu aşifte haliyle).

— Hiç bir grisette gördün mü sen? dedi babam.

— Daha neler!

— Öyleyse bilmediğin şey üstüne nasıl fikir yürütüyorsun?

Annem karşılık vermedi, somurttu.

Bize geldikleri gün Zinaida benimle hiç ilgilenmedi. Annesi yemekten az sonra kalktı. Gitmeğe hazırlanırken kelimeleri uzata uzata ,

— Marya Nikolayevna , Pyotr Vasilyeviç ; artık umudum sizde, kanadınıza sığınıyorum; dedi. Ne yapalım, düşmez kalkmaz bir Allah. Prensesliğim var ama ünvan karın doyurmaz.

Prenses sözünü tatsız bir gülüşle bitirdi. Babam saygıyla önünde eğildi, kapıya kadar uğurladı. Ben de kısacık ceketimin içinde idam hükmü giymiş adam haliyle yere bakarak antrede duruyordum. Zinaida'nın soğukluğu bitirmişti beni. Fakat, kız kapıdan çıkarken o eski tatlı bakışıyle ,

— Bu akşam sekizde bize gelin... Muhakkak ama !., diye çabuk çabuk fısıldadı.

Şaşkınlığımdan ne yapacağımı bilemedim. Başımı kaldırdığım zaman Zinaida başını beyaz eşarpiyle sarmış, hızlı adımlarla annnesine yetişiyordu.

VII

O akşam alnımdaki saçları itina ile kabartmış, redingotum sırtımda tam sekizde Zasekinler’in antresine giriyordum.

İhtiyar uşakları beni soğuk bir bakışla süzdükten sonra oturduğu peykeden isteksizce doğruldu. Salondan uğultu halinde neşeli sesler geliyordu. Kapıyı araladım ve eşikte şaşkınlık içinde durdum.

Genç prenses odanın ortasında bir sandalye üzerinde, elinde bir erkek şapkasıyla duruyordu. Beş delikanlı sandalyeyi çevrelemiş, ellerini şapkaya daldırarak içinden birşeyler alıyorlardı. Zinaida arada bir şapkayı hızla sallayarak gençlerin ulaşamıyacağı yüksekliğe kaldırıyor, kahkahadan kırılıyordu. Beni görünce yere atladı.

— Durun çocuklar, durun ,. bir komşumuz daha geldi. Ona da bir bilet verelim! diye bağırdı. Sonra koluma yapışarak beni içeriye sürükledi :

— Messieurs , komşumuzun oğlu Mösyö Woldemar .

Sonra odadakileri bana tanıtmağa başladı :

— Kont Malevski , doktor Luşin , şair Maydanov , emekli yüzbaşı Nirmatzki . Bu da daha önce gördüğümüz süvarimiz Belovzorov . Arkadaş olun.

O kadar şaşırdım, mahçup oldum ki kimseye doğru dürüst selâm vermeği bile beceremedim. Gençler arasında bir de doktor Luşin’i tanıdım: o gün bahçede beni insafsızca bozan esmer adamdı: öbürlerini hiç görmemiştim.

— Hadi Mösyö Woldemar'a da bir bilet verelim, diye tekrarladı Zinaida . Bir bilet kesin, Kont; çabuk.

— Oyunumuza katılmadan nasıl olur...

Kont erkek güzeli, son derece şık, siyah saçlı, derin bakışlı bir gençti. Çekme burnu, ufak ağzını süsleyen ince bıyiğiyle gerçekten yakışıklı bir erkekti. Hafif Polonya şivesiyle konuşuyordu.

— Evet, haksızlık bu! diye emekli yüzbaşı da konta katıldı.

Emekli yüzbaşı dedikleri adam kırk yaşında, yüzü çirkin denecek kadar çopur, saçları arap kıvırcığı, sırtı kanburca , eğri bacaklı birisiydi. Apuletsiz askeri redingot giymiş, önünü iliklememişti.

Zinaida omuz silkti:

— Fikrinizi sormadım; bilet hazırlayın.

Sonra bana dönerek,

— Oyunumuza ilk defa katıldığınız için size ufak bir iltimas yapıyoruz Mösyö Woldemar . dedi . Söylenip durmayın orada Malevski ; ne söyledimse onu yapın.

Kont omuzlarını oynattı gene de uysallıkla

başını eğdi, yüzüklerle süslü beyaz eline kalemi alarak ufak bir kâğıt parçasına bir şeyler yazdı.

— Mösyö Woldemar'a meseleyi anlatalım bari; delikanlıyı şaşkına çevirdiniz! dedi doktor Luşin , sesi hafif alaylıydı.

— «Kader-Kısmet» oyununu bilirsiniz, değil mi? Dolu bileti çeken prensesin elini öpecek. Hepsi bu kadar.

Luşin'in yüzüne bön bön baktım. Şaşkınlığım hâlâ geçmemişti.

Zinaida tekrar sandalyeye çıkıp elindeki şapkayı salladı. Ben de öbür gençlere katılarak sandalyeye yaklaştım. Prenses uzun boylu, uzun saçlı, zayıf, gözleri bozukça olan gence.

— Maydanov , dedi. Şairliğiniz ulugönüllü olmanızı gerektirir. Biletinizi Mösyö Woldemar’a versenize; kazanma şansı ikileşsin.

Maydanov «Hayır» anlamında başını salladı.

Şapkaya en son ben elimi daldırdım. Çektiğim bileti açar açmaz kâğıttaki «Öpücük» kelimesini gördüm ve elimde olmadan,

— Öpücük! diye haykırdım.

— Bravo! Siz kazandınız, Mösyö Woldemar . Memnun oldum doğrusu.

Zinaida sandalyeden indi, tatlı, ışıltılı bakışını gözlerimin içine dikti. Heyecanımdan dünyayı unutmuştum. Zinaida yüzüme eğilerek,

— Siz de memnun musunuz? diye sordu.

— Ben... ben mi?

Tam o sırada Belovzorov bana,

— Biletinizi bana devredin... yüz ruble karşılığında... dediğini duydum.

Subayı öyle kızgın bir bakışla süzdüm ki, Zinaida alkışladı, doktor Luşin de.

— Aferin! diye bağırdı. Sonra,

— Oyunu yöneten benim; size ne yapacağınızı anlatacağım, dedi. Bir dizinizi yere koyarak prensesin elini öpeceksiniz, Mösyö Woldemar . Usul bu.

Karşımda duran Zinaida sanki yüzümü daha iyi görmek için başını eğmiş, gülümser bakışıyle süzüyordu beni. Şaşkınlık, telâş içinde iki dizimin üstüne çöktüm. Uzatılan eli de öyle beceriksizce öptüm ki Zinaida'nın tırnağı burnumun ucunu hafifçe çizdi.

— Tamam! dedi Luşin , doğrulmama yardım etti.

«Kader - Kısmet» oyununa devam ettik. Zinaida beni yanına oturttu. Neler uyduruyordu! Bir keresinde «Heykel olmak» ona düştü. Hey kelin kaidesi olarak çirkin Nirmatzki'yi seçti, adamcağızı yüzü koyun yatırdı. Ortalık kahkahalarımızdan, haykırmalarımızdan inliyordu.

Benim gibi ağırbaşlı, etikete pek önem verilen bir evde yetişmiş bir genç için bu derece taşkın, patavatsız, çılgınca eğlenceler ve yepyeni. tanımadığım muhit hayli baş döndürücüydü, serseme çevirdi beni. Herkesten hızlı gülüyor. herkesten çok gürültü, gevezelik ediyordum. O kadar ki, bitişik odada mahut işlerini görüşmek için kasabadan çağırttığı bir memurla konuşan ihtiyar prenses dışarı çıkıp bana baktı. Ama aldıran kim! O coşkun halimle hiç bir şeyin, başka misafirlerin alaylı, yan bakışlarının bile farkında değildim, daha doğrusu vızgeliyordu bunlar bana.

Zinanida bütün misafirleri arasında açıktan açığa benimle ilgileniyor, yanından ayırmıyordu beni. «Kader-Kısmet» oyununda bir kere de benim ona sırrımı açmam gerekti. Başlarımız ipekli şalın altında, alınlarımız birbirine değecek kadar yakındı. Yüzümde Zinaida'nın yakıcı nefesini, saç tellerinin gıdıklayan dokunuşunu hissettiğim zaman bayılacak gibi oldum. Hepsini sanki dün olmuş gibi bütün açıklığiyle hatırlıyorum şimdi... Susuyordum. Zinaida muzip, esrarlı bir gülümsemeyle yüzüme bakıyor, ben de renkten renge giriyor, başımı öteye çevirip kıskıs gülüyordum; konuşacak halim yoktu zaten!

Bu oyundan bıkınca halka çevirmeğe başladık. Daldığım zaman Zinaida'nın parmaklarıma sert, kuvvetli fiske indirmeleri öyle hoşuma gidiyordu ki, sonunda mahsus ellerimi beceriksizce oynatmaya başladım. O da beni kızdırmak için hilemin farkında değilmiş gibi davranıyordu.

Neler yapmadık o gece! Klavsen çaldık, şarkı söyledik, dans ettik; çingene çergisi kurduk. Nirmatzki'yi ayı postuna sardık, tuzlu su içirdik. Kont Malevski iskambil kâğıtlariyle çeşitli hünerler gösterdi, sonunda Wist oynar gibi hepimize kâğıt dağıtarak kaş göz arasında bütün kozları kendine verdi. Doktor Luşin kendine has alaylı haliyle onun bu «marifetini» alkışladı. Maydanov , « Kaatil » adındaki manzumesinden bir parça okudu. (Romantizmin en hareketli devresindeydik...) Kitabın adı siyah kapağın üzerine kan kırmızı harflerle yazılmıştı.

Azgınlığımızın hızı kesilmiyordu. Bir aralık içimizden biri, prensesle görüşen memurun şapkasını aşırdı. Adamcağıza ancak «Kazaska» oynattıktan sonra şapkasını geri verdik. İhtiyar uşak Vonifati'ye kadın başlığı, prenses Zinaida '-ya da erkek şapkası giydirdik...

Hangilerini sayayım !.. Bu çılgınca eğlenceye sadece subay Belovzorov katılmamıştı. Kaşları çatık, asık suratla odanın bir köşesinde tek başına oturuyordu. Gözleri zaman zaman içinde kaynıyan hiddetten kanlanıyor, yüzü morarırcasına kızarıyordu. Üzerimize atılıp hepimizi birer köpek yavrusu gibi öteye beriye savuracak gibi bir hali vardı. Ama Zinaida'nın bir bakışı, parmağını şakacıktan tehdit eder gibi sallayışı öfkesini sindiriyor, oturduğu köşeye mıhlıyordu.

Sonunda hiç birimizde daha fazla azacak hal kalmadı. Kendi deyimiyle, böyle şeylere «talimli» olan ihtiyar prenses bile dinlenmek ihtiyacı duydu.

On ikiye doğru yemek verildi: taş gibi kuru. bayat bir peynirle içi jambonlu soğuk börekler... Bana sorarsanız, bunlar kaz ciğeri ezmesinden de lezzetli, nefis şeylerdi! Sofrada bir şişe şarap da vardı. Tuhaf biçimli şişenin rengi koyu, ağzı geniş ve şişkindi, içindeki şarap şaraptan çok gül suyu kokuyordu: zaten içen de yoktu ya!

Zasekinler'den yorgunluktan bitkin ama son derece mutlu çıkmıştım. Vedalaşırken Zinaida hep o manalı gülümsemesiyle beni süzerek kuvvetle elimi sıktı.

Dışarda koyu gecenin ağır, nemli soluğu alev gibi yüzümü yaladı. Gökte boyuna şekil değiştiren bulutlar yaklaşan fırtınayı haber veriyordu. Rengi

koyulmuş ağaçların gölgesinde huzursuz bir homurtuyla rüzgâr hışırdıyordu. Ufkun ötesinden, kendi kendine homurdanır gibi gök gürültüsünün boğuk gürlemeleri geliyordu.

Eve arka kapıdan sessizce girip usulca odama süzüldüm. Kapının önünde, yer yatağında yatan lalamın üstünden atlarken adam uyanıverdi. Geç vakte kadar eve dönmediğim için annemin kızdığını, beni çağırtmak istediğini anlattı: babam bırakmamıştı.

Anneme hayırlı geceler dilemeden, kutsamasını almadan yatmazdım. Bir suç işlemiştim ama olmuş bir kere... Lalama, yalnız başıma yatacağımı söyledim, ışığı söndürdüm. Ama ne soyundum ne de yatağıma girdim. İliştiğim iskemlede kıpırdamadan oturuyordum. İçimde fokur fokur kaynıyan yeni, tatlı duyguları dinliyor, âşık olduğumu düşündükçe kâh sessizce gülüyor, kâh tatlı tatlı ürperiyordum.

Aşk buydu demek !.. Zinaida'nın yüzü gecenin karanlığında kayar gibi önümden geçiyor, ama büsbütün uzaklaşmıyordu. Dudaklarında, ayrıldığımız andaki esrarlı gülümseme, yandan beni kollıyan bakışı hep gözümün önündeydi...

Oturduğum sandalyeden yavaşça kalktım, parmak uçlarıma basarak yatağıma gittim. Soyunmadan, sanki sert, hızlı bir hareketle içimdekileri ürkütmekten korkuyormuş gibi usulca uzandım. Gözlerim açık yatıyordum. Bir aralık odamın hafif beyazımtrak bir ışıkla aydınlandığının farkına vardım. Başımı pencereye çevirdim. «Fırtına geliyor...» diye düşündüm. Yanılmamıştım; henüz uzaktaki fırtınanın belirtisiydi bu. Gök gürlemeleri duyulmuyor, sadece can çekişen kuşun kanat titremelerine benziyen kesik kesik, çatal biçiminde şimşeklerin ışıldaması göz alıyordu.

Kalkıp pencereye yaklaştım, gün ağarana kadar öylece kaldım. Artık şimşekler ardı kesilmeden çakıyordu. Apaydın, halkın serçe gecesi dediği bir geceydi bu. Issız kumluğa, Neskuçnoye bahçesinin karaltısına; şimşeğin her parıldayışta aydınlattığı uzaktaki sarımtrak yapılara bakıyordum.

Şimşeklerin sessiz ışıldaması içimdeki gizli duyguları cevaplıyordu âdeta. Gün ağarmağa, tanyeri benek benek kızıllaşmağa başlayınca şimşeklerin rengi soldu. Sonunda, günü müjdeleyen, huzura kavuşturan güneşin muhteşem ışığıyla temelli kayboldular... Ruhumdaki şimşekler de dağılıp gitti. İçimi sonsuz bir yorgunluk, bir sessizlik kapladı. Sadece Zinaida’nın hayali kanatlanmış gibi çevremde uçuşarak ayrılmıyordu benden. Ama o da, bataklığın zehirli bitkilerine saplanıp selâmete çıkan bir

kuğu gibiydi... Uykuya dalarken, hayranlık dolu düşüncelerim gene onunla beraberdi.

VIII

Ertesi sabah kahvaltıya indiğim zaman, annemden işittiğim azar tahminlerimden daha hafif oldu. Prenseste geçirdiğim gecenin nasıl olduğunu sordu. Sorularım ayrıntıya kaçmadan, herşeye çok saf. sevimli bir hava vererek cevap veriyordum.

— Ne olursa olsun, comme il faut (Kibar.) insanlar değil bunlar. Sınavlarına hazırlanmalısın şimdi; boyuna oraya taşınıp durma.

Annemin çalışmama gösterdiği ilginin bu kadarla kalacağını bildiğim için karşılık vermedim.

Kahvaltıdan sonra babam koluma girdi, birlikte bahçeye çıktık. O da, Zasekinler'de gördüklerimi sordu.

Babamın, üzerimde garip bir etkisi vardı. Münasebetlerimiz de öyle; her baba- oğulunkine benzemezdi. Eğitimimle hemen hemen hiç ilgilenmezdi, hırpalamazdı da. Hattâ diyebilirim ki çok nazik davranırdı bana karşı. Yalnız... aramızda yakınlığa da fırsat bırakmazdı. Babamı hem sever hem hayranlık duyardım, gözümde örnek bir erkekti o! Aramızda mesafe bırakan gizli bir elin varlığım hisetmesem ne kadar bağlanacaktım ona! İstediği anda bir kelime, tek bir hareketle içimde sonsuz bir güven uyandırırdı. Ona kalbimi açar; akıllı, tecrübeli bir arkadaşla, hoşgörür bir eğiticiyle konuşur gibi aklıma geleni söylerdim. Bir an sonra o el tatlılıkla, yumuşaklıkla beni gene kendinden uzaklaştırırdı.

Bazan durup dururken coşar, çocuk gibi benimle altalta üstüste güreşir oynardı. (Vücut hareketlerinin her türlüsünü severdi zaten). Bir defa ama hatırlıyorum, topu topu bir defa, öyle derin bir şefkatle sevmişti ki beni, ağlıyacaktım nerdeyse. Ama bu hal sadece bir an sürdü. Şefkati, neşesi birden, belirli bir sebep yokken sönüverdi. Ben de içim sızlıyarak kabuğuma çekilmek zorunda kaldım. Daha sonraları babamın karakteri üzerinde düşünürken onu ne benim, ne de aile hayatının ilgilendirdiğini,

başka şeylerde gözü olduğunu ve bunlardan kıyasıya faydalandığını anladım. Bir keresinde bana. « Eline geçen hiç bir fırsatı kaçırma, yalnız kendini kaptırmamağa bak! Hayatta en önemli şey, hür olmak... » demişti. Başka bir gün, toy demokratlığımla böbürlenerek hürriyetten söz açmıştım. (Babamın o gün iyiliği üstündeydi, herşeyden konuşulabilirdi).

— Hürriyet... dedi . Hürriyetten daha önemlisi nedir, bilir misin?

— Nedir?

— İrade; hürriyetten de değerlidir, çünkü onunla kudret sahibi olabilirsin. İstemeyi bildikten sonra hür olursun, emredersin...

Babam herşeyden önce ve herşeyden çok yaşamak istiyordu; yaşıyordu da... Belki bir önseziyle hayatın nimetlerinden uzun zaman faydalanamıyacağını hissetmişti: kırk iki yaşında öldü.

Zasekinler'e ziyaretimi hiç bir şeyi unutmadan anlattım ona. Banka oturmuş, kırbacının ucuyla kuma birşeyler çizerek kâh dalgın kâh ilgiyle dinliyordu beni. Arada bir neşeyle gülümseyerek tatlı, biraz da tuhaf bir bakışla beni süzüyor, kısa sorularla, nükteli sözlerle âdeta kışkırtmak istiyordu.

İlkin Zinaida'nın adını anmağa çekiniyordum. Sonunda açıldım, kızı dilim döndüğü kadar övmeğe başladım. Babam hep öyle kıskıs gülüyordu. Bir ara daldı, bir şeyler düşünür gibi silkindi, gerinerek kalktı.

Az önce binek atının hazırlanmasını söylemişti. Babam gerçekten yaman bir biniciydi; en azgın atları muma çevirirdi.

— Ben de geleyim mi baba? dedim .

Yüzü her zamanki hoş. ama içine kapanık ifadesini aldı.

— Yo gelme. Canın ata binmek istiyorsa yalnız git. Ben de gitmiyeceğim zaten; seyise söyle.

Dönerek hızla uzaklaştı, bahçeden çıktı. Peşinden baka kaldım. Gidişini, duvarın üstünden görünen şapkasının hareketinden izliyordum: Zasekinlere gidiyordu.

Babam prenseslerde bir saat kadar kaldı, döner dönmez kasabaya gitti. O gün eve geç döndü.

Akşam yemeğinden sonra ben de Zasekinler’e gittim. Salonda örgü ören ihtiyar prensesten başkası yoktu. Beni görünce şişlerinden birinin ucunu

başlığının altına soktu, başını kaşıdı, sonra kendisi için bir dilekçe temize çekip çekemiyeceğimi sordu.

— Tabii efendim, memnuniyetle; dedim, yanındaki sandalyenin ucuna iliştim.

— Ama okunaklı, iri iri yazın, e mi? Prenses bana hayli kirli bir kâğıt parçası uzattı;

— Bugün yazabilir misiniz oğlum?

— Hay hay, hemen bu akşam yazarım. Bitişik oda kapısı hafifçe aralandı, Zinaida’nın yüzü göründü. Solgun, düşünceli bir hali vardı; saçlarını gelişi güzel arkaya toplamıştı, iri gözleri ilgisizce üzerimden kaydı; sessizce kapıyı kapadı.

İhtiyar prenses,

— Zina, azcık buraya gel kızım! diye seslendi ama karşılık çıkmadı.

Kocakarının dilekçesini beraber götürdüm, odamda yatana kadar bununla uğraştım.

IX

«Aşkım» o gün başladı işte. O sıralar kendimi ilk defa işe giren bir insan gibi hissediyordum: artık başıboş bir delikanlı değildim, içim doluydu âşıktım... Ama o gün yalnız aşkım dağil , üzüntülerim, acılarım da beraber başlamıştı.

Zinaida’dan ayrıyken çile dolduruyordum. Kafam çalışmıyor, bir iş tutamıyordum; kavuştuğum zaman da huzurum yoktu. Kıskançlıktan kendi kendimi yiyordum. Onun yanında kendimi değersiz, küçük görüyor ya aptalca küsüyor ya da yaltaklanmağa başlıyordum. Kaç kere evlerine bir daha adım atmamak için kesin kararlar vermiştim! Sonra karşı gelinmez bir kuvvetle yeniden sürükleniyordum oraya...

Zinaida ona âşık olduğumu çabucak anlamıştı - zaten sakladığım yoktu. Eğleniyordu aşkımla; takılmalariyle , şımarık halleriyle durmadan üzüyordu beni.

Genç prensese âşık olan sadece ben değildim. Evlerine girip çıkan gençlerin hepsine ayrı ayrı bazan umut veriyor, bazan yüreklerine indiriyordu. «Âşıklar» ını parmağının ucunda oynatmak. kendi söyleyişiyle, «birbirlerine toslatmak» en sevdiği eğlencelerinden biriydi. Benim gibi ötekiler de Zinaida'nın bütün kaprislerine seve seve boyun eğiyordu. Hayat

fışkıran, güzellik dolu bu varlığın bambaşka, hoş, sevimli bir kurnazlığı, adamsendeliği , hoppalık ve sadeliği, usluluk ve haşhaşarılığı vardı. Ne yapsa, ne söylese kendine hı has ince bir çekicilik, içten taşan bir güç seziliyordu. Görünüşü de öyleydi: durmadan değişensen yüzü içindeki coşkunluğu yansıtıyordu. Bakışları bir anda hem alaycı, hem düşünceli, hem ateşli olabiliyordu. Ona gönül kaptıranlardan hiç birini ihmal etmiyor, hepsini idare ediyordu, herbirine ihtiyacı vardı...

«Vahşim» ya da da kısaca «Benimki» diye çağırdığı süvari subaybayı Belovzorov , Zinaida'nın bir kaş işaretiyle kendini ateşe atmağa hazırdı. Ne zekâsına, ne de başbaşka erdemlerine güvenmediği için genç prensese evlenme teklif ediyor, kapalı olarak, başkalarının evlerine sadece vakit geçirmeğe geldiğini söylüyordu.

Maydanov Zinaida’nın şair damarını okşuyordu. Yazarların çoğu gibi tabiatça soğuktu; Zinaida'yı hattâ belki kendisini de ona âşık olduğunu âdeta zorla inandırmağa çalışıyor, adına yazdığı sayısız şiirlerde göklere çıkarıyordu onu. Şiirlerini tabii olmıyan ama, içten kopan coşkun bir heyecanla okuyordu. Zinaida duygulanmakla beraber hafiften alaya alıyordu âşık şairi; pek inandığı yoktu galiba... Maydanov'un birkaç şiirini dinledikten sonra, deyimine göre, -havayı temizlemek için- Puşkin’in şiirlerini okutuyordu ona.

Alaycı, ama sadece lâflariyle sinik olan doktor Luşin Zinaida'yı herkesten daha iyi tanıyordu. Yüzüne karşı ve arkasından atıp tuttuğu halde, ötekilerden daha içten seviyordu onu. Genç prenses, doktoru saymakla beraber yüz vermiyor, hırçın bir sevinçle, onun da başkaları gibi avucunda olduğunu duyuruyordu. Bir kere aralarında bulunduğum sırada, «Ben bir koket, kalpsiz, aktris ruhlu bir kızım,» dedi. « Verin elinizi de iğne batırayım. Canınız acıdığı halde sırf şu delikanlıya kabadayılığınızı göstermek için güleceksiniz, doğrulukla övünen sayın bayım! »

Luşin kızardı, başını çevirip dudağını ısırdı; sonunda elini uzattı. Zinaida iğneyi batırdı. Luşin gerçekten gülmeğe başladı. Zinaida da gülüyor, iğneyi gittikçe daha hızlı batırıyor, doktorun gözlerinin içine bakıyor, o da bakışını onun gözlerinden kaçırmağa çalışıyordu.

Hiç anlamadığım şey, Zinaida'nın Kont Malevski'ye karşı durumuydu. Yakışıklı, becerikli, muhakkak ki zeki olan kont, benim gibi on altı yaşında toy bir delikanlıda bile yapmacıklı içten olmıyan halleriyle şüphe

uyandırıyordu. Zinaida'nın bunların farkına varmamasına şaşıyordum. Ama kim bilir, belki farkındaydı da aldırış etmiyordu...

Zinaida'nın konta karşı duruşu gibi, bulunduğu çevreyi küçümsemesi, kendini herkesten üstün görmesi, başına buyruk hareketleri gördüğü yanlış eğitimle, bulunduğu abur cubur muhitle hattâ annesinin hiç de olumlu sayılmıyan etkisiyle âçıklanabilirdi . Evinde gördüğü örnekler ister istemez herşeye karşı bir umursamazlık yarattı onda. Örneğin, uşakları Vonifati evde şeker kalmadığını haber verir; toplantılarında çirkin bir dedikodu yüzünden bir hırgür çıkar; Zinaida tam bir vurdumduymazlıkla,

— Adam sen de... Bana ne! diye üstünde bir an bile durmazdı.

Ben de aralarında piştim, birçok şeyi hoşgörür oldum. Fakat şu Malevski'nin kendine has tilki kıvranışlariyle Zinaida'ya sokulmasına hiç dayanamıyordum. Kızın oturduğu iskemlenin arkalığına abanıp, kendini beğenmiş bir halle kulağına birşeyler fısıldamağa başlayınca kan beynime sıçradı. Ama Zinaida , Malevski'yi hiç yadırgamadan, dikkatli dikkatli dinlerdi.

Bir gün dayanamadım:

— Şu adamı ne diye evinize kabul ediyorsunuz? dedim .

Güldü:

— Bıyıkları hoşuma gidiyor da... Siz anlıyamazsınız bunu.

Başka bir sefer,

— Onu sevdiğimi mi sanıyorsunuz? dedi . Küçümsediğim kimseleri sevemem. Beni dize getiren birisi çıkmalı, o zaman... Ama böylesinden Tanrı korusun! Doğrusu boyunduruk altına girmeğe niyetim yok.

— Hiç sevmiyecek misiniz?

— Neden? Sizi seviyorum işte...

Zinaida güldü, elinde tuttuğu eldivenle burnuma bir fiske vurdu. Açıkçası, benimle dilediği gibi eğleniyordu. Her gün görüştüğümüz o üç hafta süresince bana yaptıkları anlatmakla bitmez!

Bize seyrek gelirdi. Buna üzüldüğüm yoktu, çünkü evimize gelince tam bir prenses kesilir, soğuk halleriyle âdeta ürkütürdü beni. Annem duruşumdan bir şey sezmesin diye ödüm kopardı. Zinaida'yı sevmediği için herşeyi gözüne batıyordu. Babamdan o kadar çekinmiyordum, o da halimi farketmiyor gibiydi; Zinaida ile az, vakarla, mânalı mânalı konuşurdu.

Bir zaman geldi ki çalışmayı, okumayı herşeyi bıraktım; kırda dolaşmaktan, ata binmekten bile vazgeçtim. Kösteklenmiş gibi hep sevgili evin çevresinde dolaşıyordum, elimde olsa hiç ayrılmıyacaktım oradan. Yazık ki bazan annem söylenmeğe başlıyordu, bazan da Zinaida sepetliyordu beni. Böyle zamanlarda ya odama kapanıyor, ya da bahçemizin en kuytu bir köşesine kaçıyordum. Tuğladan, yüksekçe, yıkık bir limonluğun duvarının üstüne çıkardım. Ayaklarımı aşağı sarkıtarak saatlerce, çevremde olanlardan habersiz otururdum. Tozlu ısırganlar arasında beyaz kelebekler tembel tembel uçuşur, afacan bir serçe önümde bir tuğla parçasında kuyruğu dikleşmiş, sağa sola dönerek cırlak bir sesle öterdi. Gözü benden korkmuş kargalar pek sokulmadan, seyrek yapraklı bir âkkayının dallarında haykırışırlardı. Akşam güneşiyle ılık, hafif bir rüzgâr dalları tatlı tatlı okşarken Donskoy Manastırından zaman zaman ağır, hüzünlü çan sesleri gelirdi. İçim anlatılmaz, karışık duygularla dolardı: Kederle sevinç, yarına karşı hem güçlü hem garip, anlaşılmaz bir korku duyardım. O sıralar bunların hiç birini kendime açıklıyamıyordum , hepsine toptan « Zinaida » adını vere bilirdim.

Zinaida benimle fare ile kedi oyununa devam ediyordu. Saati saatine uymazdı. Cilveli, müşfik denecek kadar yumuşak görünürken duygulandığını sezince hemen kendini çekerdi. Ben de süklüm püklüm uzaklaşıyor bir zaman yanına yaramıyordum.

Hâlâ hatırımdadır; birkaç gün böyle soğuk, ilgisiz durmuştu. Evlerine süt dökmüş kedi gibi korka korka giriyordum. O günlerde para işlerinin aksi gitmesi yüzünden sağa sola çatan, hattâ karakol komiseriyle bir iki kere atışan ihtiyar prensese bile sokulup ondan yardım bekler hale geldim.

Bir gün bahçede, mahut duvarın önünden geçerken Zinaida’yı gördüm. Başını ellerine almış, yere, yeşilliğin üstüne uzanmıştı. Yavaşça uzaklaşmak istedim. Birdenbire başını kaldırdı, eliyle kalmam için işaret etti, ilk anda ne demek istediğini anlamadım. Zinaida işaretini tekrarladı. ben de sevincimden deli oldum, duvardan aşağı, ayaklarının dibine atlayıverdim... Zinaida yeni bir göz işaretiyle bana biraz Ötede ince kumlu patikayı gösterdi. Kenarına iliştim; Zinaida’nın hali şaşırttı beni: Solgundu, yüzünün her çizgisinden derin bir keder okunuyordu. Elimde olmıyarak ,

— Neniz var ?.. Bir şey mi oldu ?., diye sordum.

Birden cevap vermedi. Sonra,

— Beni çok seviyorsunuz, değil mi?

Ses çıkarmadım. Cevaba lüzum var mıydı!

— Öyle değil mi? diye ısrarla tekrarladı Zinaida . Evet, evet... öyle ... biliyorum !.. Aynı gözler...

Daldı. Yüzünü elleriyle kapadı, duyulur duyulmaz bir sesle:

— Dayanamıyorum... Elimde değil... Ah, kaçabilsem buradan !., diye fısıldadı. Yarın ne olacak, ne gelecek başıma ?.. Acı... çok , çok acı!

— Neniz var, Zinaida ?

Zinaida cevap yerine sadece omuz oynattı. Ne yapmam gerekiyordu? Yol kenarında hâlâ çömelip oturuyordum. Kederini yok etmek için neler yapmazdım! Etraf apaydınlıktı, güvercin sesleri duyuluyor, arılar alçaktan, seyrek otlar üzerinden vızıldayarak uçuşuyorlardı. Rüzgârın salladığı ahududunun yeşil bir dalı eğildikçe Zinaida'nın saçlarına değiyordu.

— Bana bir şiir okusanıza, Woldemar ; dedi. Şiir okuyuşunuz hoşuma gidiyor. Biraz şarkı okur gibi söylüyorsunuz ama, bu da hoş... gençlik havası var... « Gürcistanın Bayırlarında» yı okuyun. Şuraya oturun da öyle okuyun.

Yanına oturdum, istediği şiiri okudum.

— « ... Sevmemek elinde değil... » diye arkamdan tekrarladı. Şiirin asıl güzelliği nedir, biliyor musunuz? Hayatta olmıyan , olandan çok daha iyi, hattâ gerçeğe çok daha yakın şeylerden bahsetmesi... « Sevmemek elinde değil... İstese de elinde değil !.. »

Zinaida gene sustu, sonra birdenbire silkinerek ayağa kalktı.

— Hadi bize gidelim, Maydanov gelmiş herhalde; annemle oturmaktan canı sıkılmış şimdi... Bana yazdığı manzumeyi getirecekti, ben de evden kaçtım. Adamcağız şu sıralar dertli galiba... Ne yapalım, herkesin derdi kendine... Bir gün siz de anlarsınız herşeyi ; kızmıyacaksınız bana, e mi?

Zinaida acele acele elimi sıktı, hızla yürüdü. Evlerine geldiğimiz zaman Maydanov yeni çıkan « Kaatil »ini okuyordu. Manzumeyi şarkı okur gibi, bağıra bağıra okuyordu. Kafiyeli kelimeler birbirinin ardısıra , anlamdan yoksun, kulağımda çıngırak gibi ötüyordu. Bakışımı Zinaida'dan ayırmadan, yolda söylediği son sözlerini kavramağa çalışıyordum.

Maydanov , birdenbire, genizden,

— «Yoksa beklenmedik bir rakip mi? Yendi seni ?... »

diye haykırdı. O anda gözlerim Zinaida’nın bakışiyle karşılaştı. Gözlerini indirdi, hafifçe kızardı. Sarsıldım. Bundan önce onu sevenleri kıskanırdım; şimdi onun birisini sevebileceği ilk defa aklıma geldi. « Seviyor... Birisini seviyor .. » dedim kendi kendime.

X

Gerçek üzüntü, acılar o andan sonra başladı. Ben de eskiden olmıyan huylarını keşfettik naida'nın her hareketini İzliyordum . Göze çarpacak kadar değişmişti. Sık sık tek başına uzun gezmelere çıkıyordu. Günlerce misafirleriyle ilgilenmez, odasına kapanarak kimseye çıkmazdı. Ben de eskiden olmıyan huylarını keşfettikçe kendimi son derece keskin görüşlü sayıyordum.

Genç prensese âşık olanları kafamda sıralarken her biri hakkında, kalbim kuşku dolu, «Bu mu acaba ?... » diye düşünürdüm. (Zinaida'nın hesabına utanarak açıklıyorum), tahminlerimi yaparken en şanslı olarak Kont Malevski'yi görüyordum.

Tabii, izleme hünerim burnumun dibinde olanı görmekten daha ileri gitmiyordu, bunu da yüzüme gözüme bulaştırarak yapıyordum. Başkalarını bilmem ama, doktor Luşin durumumdaki özelliği hemen farketti . O da son günlerde adamakıllı değişmişti. Zayıflamış, gülüşü daha kısık, daha sinirliydi. Zararsız alaycılıkla yapmacık sinizmi yerine acı bir hırçınlık geldi.

Onunla bir gün Zinaida'nın salonunda başbaşa kalmıştık. Genç prenses gezmeden henüz dönmemişti. Çatı katından hizmetçisini azarlıyan Zasekina'nın kaba sesi geliyordu.

Doktor, birdenbire,

— Buraya Tanrının günü ne diye taşınıyorsunuz, delikanlı? diye çatar gibi söyledi. Okuyup çalışmanız gerekirken boş geçen zamanınıza yazık değil mi?

— Çalışıp çalışmadığımı nerden biliyorsunuz?

Doktora kafa tutarcasına karşılık verdim ama bozuldum doğrusu.

— Ne çalışması, iki gözüm; aklınız bambaşka şeylerle meşgul! Gerçi siz yaştakiler için tabiidir bu. Yalnız seçtiğiniz konu pek isabetli değil... Bu evin havası size göre değil.

— Ne demek istediğinizi anlamadım, doktor.

— Daha fena ya! Sizi uyarmak istedim. Bizler gibi kaşarlanmış bekârlara göre pek tehlike yok burada, ama derisi henüz ince, nazik olan gençleri bu hava çabucak zehirler.

— Nasıl?

— Öyle. Şimdiki durumunuz normal mi yani?

— Bilmem...

Doktorun haklı olduğunu anlıyordum. O da, «Hadi delikanlı, biz neler gördük...» anlamında, biraz da beni küçümseyen bir bakışla elini salladı. Sonra,

— Kurnazlık kim, siz kim !... dedi. İçiniz dışınız bir. Söylediklerimin bir kulağınızdan girip öbüründen çıktığı yüzünüzden belli.

Luşin bir an sustu, sonra dişleri arasından,

— Ben de gelmezdim buraya ama, tuhaf insanım işte... diye mırıldandı. Bir şeyler düşünür gibi gene bir an sessizce durdu, yüzüme baktı.

— Peki, burada dönen şeylerin hiç mi farkında değilsiniz? dedi . Zekânıza göre pek tabii gelmiyor bana bu.

— Neler dönüyor?

Doktor yarı alaylı yarı acıyan bir bakışla beni süzdü, kendi kendine:

— Benimki de akıl... Bunları kurcalamaktan ne çıkar sanki ?... dedi , sesini yükselterek,

— Sözün kısası buradaki atmosfer size göre değil, delikanlı; diye ekledi. Tabii bu çevre hoşunuza gidiyor: Ser”lerdeki göz kamaştırıcı çiçekler de başdöndürücü kokular saçar, ama o hava içinde yaşanmaz. Sözümü dinleyin, Kaydanov ’ unuza dönün, çalışın.

O sırada odaya ihtiyar prenses girdi, diş ağrısından şikâyet etmeğe başladı. Az sonra Zinaida da geldi.

— Şuna bir şey söyleyin doktor; dedi annesi. Durmadan buzlu su içiyor. Zaten göğsü zayıf, bir de soğuk alırsa, tamam.

Luşin , Zinaida'ya baktı :

— Niye yapıyorsunuz bunu?

— Ne olur?

— Hastalanırsınız; olacağı bu.

— Vah, vah !... Belki de ölürüm? Ah keşke !..

— Keşke... diye homurdandı doktor.

İhtiyar prenses dışarı çıkınca Zinaida devam etti:

— Evet, keşke. Yaşamamın ne zevki var? Etrafınıza bakın... Bunları görüp anlamıyor mu hissetmiyor muyum sanırsınız? Böyle bir hayatı -sadet değil- bir zevk ânı uğruna feda etmek istememi hoş görün, aziz doktorum !...

— Şımarıklık, doludizgin yaşamak hevesi sizinki; dedi Luşin . Huyunuz bu.

— Sizinki de basiretsizlik. Dikkatten yana sıfır verdim size. Şımarma çağım geçti artık. Doludizgin yaşamaya gelince...

Zinaida sözünü bitirmedi, ayağını yere vurarak,

— Yüzünüzü öyle ekşitip durmayın, Mösyö Woldemar ! diye birdenbire çıkıştı bana. Merhamet uyandırmaktan nefret ederim.

Doktorla ikimizi odada bırakarak dışarı çıktı. Luşin arkasından baktı, başını salladı.

— Sözümü dinleyin delikanlı : Size göre yer değil burası! diye tekrarladı.

XI

O akşam da her zamanki gibi Zasekinler’de toplandık. Maydanov’un şiirlerinden söz açıldı. Zinaida içten övüyordu. Şaire bakarak,

— Yalnız ben sizin yerinizde olsam, daha değişik konuları seçerdim, dedi. Belki söylediğim saçma gelir size ama, bazan , geceleri uykum açıldığı zaman, hele sabaha karşı, göğün griden pembeye döndüğü anlarda, aklıma birtakım hayaller gelir. Alay etmiyecekseniz anlatayım biraz.

Hep bir ağızdan, alay etmiyeceğimizi bağırdık. Zinaida kollarını göğsüne kavuşturdu, bakışını bizden öteye çevirerek,

— Şöyle bir şiir, bir manzume konusu aklıma gelmişti bir kere... diye başladı. Bir genç kız topluluğu büyük bir sandalla nehire açılır... Mehtaplı bir gece... Nehir durgun. Beyaz elbiseli kızlar başlarına beyaz gülden çelenkler takmış, İlâhiye benzer ağır bir şarkı okurlar...

— Anladım; güzel !.. Devam edin... diye mırıldandı Maydanov . Bir hayal izler gibi bir hal takınmıştı.

— Evet... Sonra birdenbire bir gürültü, kahkahalar duyulur. Sahil birden meşale ışıklariyle aydınlanır; tef, çalgı sesleri, Bakhaların (Mitolojiden : Şarap perileri.) çığlıkları ortalığı kaplar... -O hengâmeyi siz daha iyi çizebilirsiniz bay şair-. Hayalimdeki manzara şöyleydi: Meşaleler alevli duman saçıyor, kara gözlü Bakhaların başlarında hep koyu renk çelenkler, dallar var... Kaplan postlarına bürünmüşler, ellerinde şarap dolu kupalar... her yanda altın parıltıları...

Maydanov başının sinirli bir silkinişiyle dümdüz saçlarını arkaya attı.

— Altın, nerelerindeydi?

— Her yanda: Bakhaların kollarında, ayaklarında... Eski çağda kadınlar ayak bileklerine bile altın halkalar takarlarmış. Bakhalar sandaldaki kızları çağırırlar. Sesler sandaldakilerin İlâhilerini bastırmış, beyazlı kızla

susmuşlar... Ama kıyıdan gelen çağrıya cevap vermezler. O zaman dalgalar sandalı yavaş yavaş kıyıya doğru sürüklemeğe başlar, kızlardan biri ayağa kalkar. - En çok buna önem vermeli: Kızın ay ışığında ayakta dikilişini, arkadaşlarının telâş ve korkularım iyice canlandırmalı. - Sonunda genç kız sandaldan kıyıya atlar, Bakhalar onu çevreliyerek gecenin karanlığına sürüklerler; bir süre tiz çığlıklariyle delice kahkahaları duyulur, sonra hepsi kesilir. Kızın beyaz çelengi kıyıda kalmıştır...

Zinaida sustu. « Evet, birisini seviyor... yüzde yüz...» diye içimden tekrarladım.

Maydanov soran bakışını Zinaida'ya çevirdi:

— Hepsi bu kadar mı?

— Evet.

— Çok güzel, ama bir manzume için yeter bir konu değil. Gene de lirik bir şiir için fikrinizden faydalanırım.

— Tabii romantik bir şey olacak; dedi Malevski .

— Şüphesiz. Byron üslûbunda.

Genç kont dudak büktü:

— Bence Hugo, Byron'dan daha üstün, daha değerli bir şair.

— Evet, dedi Maydanov . Hugo çok yüksek bir yazardır. Arkadaşım Tonkoşeyev geçenlerde yazdığı «El- Trovatore » adlı İspanyol romanında...

— Şu soru işaretleri başaşağı konulmuş kitaptan mı bahsediyorsunuz? dedi Zinaida .

— Evet. İspanyol usulüymüş bu... Şey, ne diyordum? Şu bizim Tonkoşeyev ...

Zinaida yeniden sözünü kesti:

— Aman rica ederim, klâsikçilik - romantiklik bahsi üzerinde mahut tartışmanıza başlamayın şimdi. Oyun oynıyalım . Ne oynasak acaba?

— «Kader-kısmet» oynıyalım , dedi Luşin .

— Yo; bıktım bundan. «Benzetme» oynıya lım .

«Benzetme», Zinaida'nın icadıydı. Oynıyanlardan biri bir eşya ya da bir canlının adını söyler, öbür oyuncular sırayla onu birşeye benzetirler. En isabetli benzetmeyi bulan mükâfat alırdı.

Zinaida pencereye yaklaştı. Güneş henüz batmıştı. Göğün yükseğinde kızıla çalan bir bulut kümesine bakarak:

— Şunların neye benzediğini söyler misiniz bana? dedi ve cevabımızı beklemeden:

— Kleopatra'nın Antonius'u karşılamağa giderken bindiği altın geminin erguvan renkli yelkenlerine benziyor! diye ekledi. Geçen gün anlatınızdı, Maydanov .

Hepimiz, bulutların tıpkı o yelkenlere benzediğini, bundan daha uygun bir kıyaslama bulunamıyacağını «Hamlet» deki Polonius misali kabul ettik.

— Antonius o sıralar kaç yaşındaymış acaba?

— Tabii gençti, dedi Malevski .

— Bilemediniz baylar : Herif kırkını aşkındı o zaman.

Zinaida , bunu söyliyen doktoru hızlı bir bakışla süzdü. Dalgın bir halle,

— Kırkını aşkın... hal ... diye mırıldandı.

O gece erken dağıldık. Eve giderken hep aynı şeyi düşünüyordum : « Kalbinde birisi var... Ama kim ?... »

XII

Günler geçiyordu. Zinaida gittikçe tuhaflaşıyor, esrarlı bir hal alıyordu. Bir gün odasına girdiğim zaman hasır İskemleye oturmuş buldum. Başını masanın sivri ucuna dayamış, dertop olmuştu... Girdiğimi duyunca doğruldu. Yüzü ağlamaktan sırsıklamdı. Sinirli bir gülümsemeyle:

— Siz miydiniz? dedi . Gelin, azıcık yanıma; gelin, gelin... Şöyle...

Yaklaştım. Zinaida elini başıma koydu, sonra birdenbire parmaklarını saçlarıma daldırıp olanca gücüyle çekmeğe başladı. Dişlerimi sıktım ama, sonunda dayanamadım.

— Canımı acıtıyorsunuz!

— Benim de canımın yandığından haberiniz var mı?

Saçımın ufak bir tutamının parmaklarının arasında kaldığını görünce hafif bir çığlık kopardı:

— Ah, ne yaptım !.. Ne yaptım... Zavallı Woldemar !..

Saç tellerini özenle parmağına sardı. Gözleri yaşla doldu.

— Madalyonumun içinde saklıyacağım bunu; dedi. Memnun olursunuz, değil mi ?.. Hadi, şimdilik eve gidin, yalnız kalmak istiyorum.

Gittim. Evde tatsız bir hava esiyordu: Annemle babamın tartışmaları üzerine geldim. Annem hücumda, suçlamalar yağdırıyor, babam her zamanki gibi soğuk bir nezaketle, çoğuna cevap vermeden karşılıyordu. Annemin söylediklerini duymadım, kendi derdim yetiyordu bana. Ama şimdi hatırladığıma göre, kavgaları bittikten sonra beni odasına çağırmış, bu defa da bana, Zasekinler’e sık sık yaptığım ziyaretler yüzünden çatmıştı.

Prenses, annemin söyleyişine göre « Une femme capable de tout » (Herşeyi yapabilen kadın.) idi. Ben de konuşmalarımıza son vermek istediğim zamanda yaptığım gibi, uysallıkla elini öptüm, odama çekildim.

Zinaida'nın demin yaptığını nasıl, neyle izah edeceğimi bilemiyordum. Artık Kont Malevski , ona olan kıskançlığım önemsizdi benim için. Yalnız subay Belovzorov arsız konta diş biliyor, takışacak bahane arıyordu. Bence ikisinin de şansı sıfırdı. Aldırmıyordum onlara ama, çevremdeki bütün insanlara tahammül edemez oldum. Ancak yalnız başıma kaldığım zaman rahatlıyordum. En çok yıkık limonluğumuza kaçardım o günlerde. Duvara tırmanarak saatlerce yalnızlığımı, zavallılığımı düşünmekten acı bir zevk duyardım.

Böylece bir ikindi vakti duvarda oturmuş, kilise çanlarını dinlerken birdenbire yakınımda bir kıpırtı duydum, birisinin orada olduğunu hissettim. Eğilip aşağıya baktım. Yolun kenarından sırtında ince gri bir entariyle, omuzunda pembe şemsiyesi Zinaida hızlı hızlı yürüyordu. Beni farkedince durdu, hasır şapkasının kenarını kaldırarak tatlı, yumuşak bir bakışla okşar gibi süzdü. Sonra tuhaf bir gülümsemeyle,

— Duvarın tepesinde ne işiniz var, Woldemar ? dedi ve kısa bir duraklamadan sonra,

— Hep beni sevdiğinizi söylerdiniz. İspat edin: Gerçekten seviyorsanız, atın kendinizi aşağı! diye ekledi.

Sözlerini bitirir bitirmez, sanki birisi sırtımdan itmişti beni, boyu iki metreye yakın duvardan atlayıverdim... Ayak üstü düştüğüm halde atlama hızı ile dik duramadım, sendeleyip yere çöktüm ve bir an kendimden geçtim. Gözlerim kapalı olduğu halde Zinaida'nın yanımda oluşunu hissediyordum. Üzerime eğilmiş:

— Kalk ayağa, kalk !, diye fısıldıyordu; sesinde kuşku, şefkat titreyişi vardı.

Hızla kalkıp inen göğsü göğsüme değecek kadar yakındı, elleri saçlarımı okşuyordu. Bir an yüzümde, dudaklarımda körpe, yumuşak dudaklarının temasını duydum. Gözlerimi açmadığım halde besbelli yüzümden, kendime geldiğimi anlamıştı. Doğruldu, çıkışır gibi,

— Kalkın artık, deli çocuk! dedi . Yatılır mı öyle toz toprak içinde; ayıp!

Ayağa kalktım. Zinaida her zamanki kendinden emin haliyle,

— Şemsiyemi verin Woldemar ; nereye fırlattım onu ?., diye devam etti. Hem ne bakıyorsunuz öyle, ne biçim bakış bu! Bir yeriniz acıdı mı? Isırgan otları içine düştünüz galiba... Öf, bakmayın öyle dedim ya size!

Sonra kendi kendine söylüyormuş gibi,

Ne tuhaf çocuk... cevap da vermiyor... bir -şey anladığı yok galiba... diye mırıldandı, yüksek sesle:

— Eve gidin artık, Woldemar , dedi; üstünüzü başınızı temizleyin. Sakın arkamdan gelmeyin, darılırım. Duydunuz mu?

Hızlı adımlarla uzaklaştı. Ayakta duracak halim yoktu. Isırgan otu ellerimi iyice haşladı, sırtım ağrıyor, başım dönüyordu. Yolun kenarına çöktüm, oturduğum yerde iç âlemime daldım: O anda duyduğum sonsuz saadeti ömrüm boyunca bir daha duymadım.

XIII

O gün neşeden, gururdan içim içime sığmıyordu. Zinaida'nın öpücüklerini yüzümde o derece canlı hissediyordum, umulmadık saadetle öylesine doluydum ki, bu yepyeni, taşkın duyguları içimde uyandıran Zinaida'yı aramıyor, görmek istemiyordum. Kaderden dileyecek bir şeyim yoktu artık; gerekirse seve seve ölebilirdim o anlarda !..

Ertesi gün Zasekinler'e gittiğim zaman halimde bir olağanüstülük vardı. Mahçupluğumu örtmek için sır saklamasını bilen kibar erkek tavrı takınmıştım. Oysa ki Zinaida hiç oralı değildi, bana karşı en ufak bir değişikliği yoktu. Yalnız bir aralık, bir yerimin çürüyüp çürümediğini sordu, şakadan tehditle parmağını salladı. Böylece kibar, esrarlı tavırlarım boşa gitti. Zaten ne bekliyebilirdim ?.. Gene de Zinaida'nın vurdumduymazlık hali soğuk duş etkisi yaptı bana. Demek onun gözlerinde, toy bir çocuktan başka şey değildim! Kalbim, gururum fena halde incindi.

Odada boydan boya dolaşan, bakışlarımız karşılaştıkça bana dostça gülümseyen Zinaida'yı İzlerken «Dünkü olanlardan söz açsam nasıl olur?» diye düşünüyordum. «Hiç olmazsa, o gün öyle acele acele nereye gittiğini öğrensem, belki esrarının bir ipucunu yakalarım...» Sonunda bunu yapmaktan da vazgeçtim, bir köşeye çekildim; Belovzorov'un gelmesine bayağı sevindim.

Genç subay odaya girer girmez oldukça haşin bir tavırla,

— Prenses, istediğim gibi yumuşak başlı bir binek atı bulamadım size, dedi. Gerçi Freytag verdiği attan eminmiş ama, ben gene de korkuyorum.

— Neden korkuyorsunuz, yüzbaşım?

— Korkuyorum tabii. Doğru dürüst ata binmesini bilmiyorsunuz ki. Tanrı korusun !.. Nerden aklınıza esti, anlamıyorum.

— Anlamazsanız daha iyi, yüzbaşım. Pekâlâ, vazgeçtim atınızdan. Pyotr Vasilyeviç'e başvururum, o bulur.

(Babamdan bahsediyordu.) Zinaida , babamın isteğini yerine getireceğinden ne kadar da emin konuşuyordu; hayret ettim doğrusu!

— Ata onunla mı bineceksiniz? diye sordu Belovzorov .

— Onunla, başkasıyla - farketmez . Her halde sizinle binecek değilim.

Belovzorov kıpkırmızı oldu.

— Nasıl isterseniz. At buldum ya...

— Ama bulduğunuz at inek gibiyse istemem. Dörtnala koşar bir hayvan isterim, anladınız mı?

— Başüstüne. Kavalyeniz Kont Malevski mi olacak?

— Olursa ne lâzımgelir , sayın yüzbaşım? (Zinaida birdenbire güldü.) Hadi üzülmeyin, hem öyle kızgın bakmayın bana; sizi de alacağım. Malevski'ye gelince, gözümden iyice düştü.

Belovzorov yumuşar gibi oldu:

— Beni avutmak için söylüyorsunuz.

Zinaida gözlerini kısarak onu süzdü:

— Bu kadarla avunabilirsiniz demek...

Sonra, başka söyleyecek şey bulamamış zahir,

— Aah yüzbaşım, aah ... diye iç çekti. Bana dönerek,

— Siz de gezintimize katılır mısınız, Woldemar ? dedi .

Yüzüne bakmadan,

— Kalabalık at gezintilerinden hoşlanmam: diye mırıldandım.

— Öyle mi ?.. Tete -â- tete (başbaşa) gezmeği tercih edersiniz... Ne yapalım, bizden söylemek...

Zinaida subaya gülümseyerek baktı:

— Hadi Belovzorov , göreyim sizi : Yarına at isterim.

— Atın kirasını neyle ödiyeceksin ? diye söze karıştı odaya giren annesi.

Zinaida kaşlarım çattı:

— Sizden para istemedim; Belovzorov’un bana güveni var.

— Güveni varmış... diye homurdandı prenses. Sonra birdenbire olanca sesiyle haykırıverdi:

— Dunyaşkal . Dunyaşka !..

— Size zil almıştım, maman.

— Dunyaşka ! diye tekrarladı kocakarı. Belovzorov vedalaşırken ben de onunla birlikte kalktım. Zinaida kalmam için ısrar etmedi.

XIV

Ertesi sabah erkenden evden fırladım. Bir ağaç dalından kestiğim değneği alarak efkârımı dağıtayım diye kıra çıktım.

Işıklı bir sabahtı. Hava sıcak olmakla beraber, bunaltıcı değildi. Arasıra hafif bir rüzgâr tatlı tatlı esiyor, ağaçların yapraklarını hışırdatıyordu.

Epey dolaştım. Evden çıktığım zaman içim kapkaranlıktı. Zaten kederimle başbaşa kalmak için kendimi kırlara attım. Ama gençlik bu; uzun yürüyüş, havanın güzelliği, çimenlere uzanarak hayale dalmanın zevki hüznümden daha güçlü çıktı. Zinaida’nın unutulmaz sözleriyle, öpücükleriyle yeniden başbaşaydım .

Zinaida'nın benim ne kadar gözüpek delikanlı olduğumu anladığını düşündükçe gururumdan içim içime sığmıyordu. «Varsın ötekileri tercih etsin, onlar benden yaşlı, olgun olsunlar !... Ama benim yaptığımı hangi kabadayı yapabilirdi !.. »

Hülyalarım gitgide genişliyordu, hayalimdeki kahramanlığım da öyle...

... Zinaida'yı düşman elinden kurtarıyor, canımı dişlerime takarak dövüştükten sonra kanlar içinde ayaklarının dibinde ölüyordum... Salonumuzdaki, sevgilisini at üstünde kaçıran Melik Adil’in tablosu gözümün önüne geldi...

Tam o anda gözüm iri. alaca bir ağaçkakanın ince bir akkayına tırmanışına takıldı. Boynunu ince ağaç gövdesinin bir sağından bir solundan Uzatan kuşcağız tıpkı kontrbas çalan çalgıcıya benziyordu. Canım birdenbire şarkı söylemek istedi. «Beyaz karlar değil bunlar...» şarkısını tutturdum. Bunu bırakıp, o zaman pek sevilen «Seni rüzgârın tatlı esintisiyle beraber beklerim» hisli romansına çevirdim. Derken Homyakov’un tragedyasından Yermak'ın yıldızlara söylevini yüksek sesle okumağa başladım. Sonunda pek dokunaklı bir şiir uydurmağa çalıştim .

Ama yaratma çabam «Ah, Zinalda , Zinaida » sözlerinden daha ileri gitmedi.

Öğle olmak üzereydi. Vâdiye indim. Şehre giden dar kumlu yoldan yürüdüm. Birden, arkamdan at nallarının tok sesini duydum. Başımı çevirdim, yolun kenarına çekilerek elimde olmadan kasketimi çıkardım : Gördüğüm iki atlı babamla Zinaida idi. Yanyana gidiyorlardı. Babam elini atının yelesine koymuş, Zinaida'ya doğru eğilerek birşeyler söylüyordu. Gülümsüyordu. Zinaida tersine, kendine kapanık, sert bir yüzle yere bakıyor, ses çıkarmıyordu. İlk anda yalnız onları gördüm; az sonra, yolun dönemecinde subay kılığında Belovzorov göründü. Cins karayağız atı köpük içindeydi; kafasını sinirli sinirli silkeliyor, burnundan soluyarak hafif adımlarla dans eder gibi gidiyordu. Belovzorov da atı gibi sinir kesilmiş, hayvanı kâh mahmuzluyor, kâh dizginini kısıyordu. Babam atının dizginlerini topladı, Zinaida’dan az öteye çekildi. Genç kız o anda gözlerini kaldırıp ona baktı. Bir ândı bu... Sonra ikisi de hayvanlarını dörtnala sürdüler. Belovzorov belinden sarkan kılıcını şıngırdatarak peşlerine düştü; yüzü pişmiş İstakoza dönmüştü. Sabahtan beri at üstünde olan Zinaida ise solgun, renksizdi. «Neden acaba ?.. » diye düşündüm.

Adımlarımı sıklaştırdım ve yemeğe ucu ucuna yetiştim. Babamı evde buldum. Üstünü başını değiştirmiş, yıkanmış, annemin koltuğunun karşısındaki koltukta gür, düzenli bir sesle « Journal des Debats » dan bir makale okuyordu. Annemin pek dinlemediği, aklı başka yerde olduğu belliydi. Beni görünce, bütün gün nerelerde olduğumu sordu; bilmem nerde, bilmem kimlerle dolaşmamı hoş görmediğini ekledi. Yalnız başıma gezdiğimi söyliyecektim ama, babamın yüzüne baktım ve nedense ses çıkarmadım.

XV

Bir haftaya yakın Zinaida'yı hiç görmedim. Onlara geldiğim zaman çoğunda yanımıza çıkmıyor. hasta dedirtiyordu kendini. Gene de gediklilerimizin söylediği gibi, Maydanov'dan başka hepsi «nöbetlerine» her gün aksamadan gelirlerdi. Taşkın duygularını açıklamağa fırsat bulamıyan şairin keyfi yerinde değildi. Belovzorov gelmezlik etmezdi ama. her gelişinde ceketi yukardan aşağı ilikli, suratı kıpkırmızı, gayet resmi bir halle odanın bir köşesine çekilip otururdu.

Kont Malevski'nin yüzünde sinsi, kötü gülümsemeler eksik değildi o günlerde. Gerçekten Zinaida'nın gözünden düştüğü için ihtiyar prensese yaranmağa çalışıyordu. Bir gün birlikte kiralık kupa arabasiyie genel valiye bile gitmişti. Yazık ki ziyaretleri hiç de başarılı olmadı: Konta valilikte sıkıcı birkaç dakika geçirttiler: Vaktiyle bazı nakliye subaylariyle geçen oldukça tatsız bir vakayı hatırlattılar... Malevski bunun hesabını verirken suçunu o günlerin toyluğiyle örtmeğe çalıştı.

Doktor Luşin'in Zasekinler'in evine günde ikişer defa bile uğradığı olurdu. Ama çok oturmadan kalkıp giderdi. Aramızdaki son konuşmadan sonra Luşin'den çekiniyor, karşılaşmak istemiyordum; gene de hoşuma gidiyordu bu adam' Bir gün nasılsa Neskuçnoye bahçesinde karşılaştık, birlikte bir iki tur yaptık. O gün iyiliği üstündeydi. Bana çeşitli bitkilerle çiçeklerin adlarını, özelliklerini anlattı durdu. Bir aralık, damdan düşercesine, eli ile alnına vurdu:

— Çok aptalmışım ben !.. Fındıkçı sanıyordum onu... ne kadar yanlış! Bambaşka insan oldu: Kendini feda etmenin tadını o da anlamıştır sonunda.

— Ne demek istiyorsunuz?

— Hiç.

Luşin sustu, kabuğuna çekildi.

Zinaida bir zamandan beri açıkça kaçıyordu benden. Gelişlerim huzurunu kaçırıyor gibi hali vardı. 0 zaman ben de suç işlemişim gibi ezilip karşısına çıkmamağa çalışıyordum. Genç prensesteki değişiklik en çok ılık, sakin bir akşam etkilemişti beni.

Dalları geniş bir mürverin gölgesinde alçak bir bankta oturuyordum; Zinaida'nın penceresi göründüğü için, severdim orasını. Tepemde, akşamın koyulaştırdığı yeşillikte görünmiyen bir kuş, ağaç yapraklarını telâşlı telâşlı hışırdatıyordu. Gri bir kedi sırtı yaylanmış, karnı yerde, sessizce kumlu bir patikadan sürünerek ağaca yaklaşıyordu .,. Hava henüz pek kararmadığı halde, şuradan buradan mayıs böceklerinin vızıltıları geliyordu.

Gözlerimi Zinaida'nın penceresine dikmiş, oturuyordum. Bir aralık kanatların biri aralandı, Zinaida'nın silüeti belirdi. Beyazlar giymişti; kolları, omuzları aynı beyazlıkta görünüyordu. Hiç kıdıldanmadan , çatık kaşlarının altından önüne bakarak bir zaman durdu. Böyle baktığını ilk defa görüyordum... Sımsıkı kenetlediği ellerini birden dudaklarına, sonra da alnına götürdü.

Sert, kararlı bir hareketle başını yukardan aşağı kaldırarak pencereyi hızla kapadı.

Birkaç gün sonra bahçede karşılaştık. Selâm verip yürüyecektim. Ama Zinaida bırakmadı. İyi günlerine has sevimli, sıcak bir halle,

— Nereye öyle, gelin dolaşalım biraz! dedi .

Kaçamaklı bir bakışla süzdüm onu: Gözlerinde tatlı bir ışıltı vardı; dudaklarındaki gülümseme yüzünü, ince bir sis perdesi altından yayılan güneş gibi aydınlatıyordu.

— İyileştiniz mi? diye sordum.

— Evet. Ufak bir halsizliğim var, ama o da geçer.

Zinaida gül ağacından ufak kırmızı bir gül kopardı.

Cesaretlendim:

— Gene eskisi gibi olacak mısınız?

Zinaida cevap vermedi. Gülü yüzüne yaklaştırdı, çiçeğin kırmızılığı yanaklarına vurdu.

— Beni değişmiş mi buluyorsunuz?

— Çook ...

— Evet, size karşı biraz soğuk durdum, biliyorum. Ama başka türlü yapamazdım... Siz de aldırmamalıydınız canım. Hadi bırakalım bunları şimdi.

Elimde olmadan, kederle.

— Sizi sevmemi istemiyorsunuz da ondan öyle yapıyorsunuz... diye mırıldandım.

— Hayır; sevin beni, ama evvelki gibi değil.

— Nasıl?

— Sadece arkadaş olalım.

Zinaida elindeki gülle yüzüme dokundu.

— Beni dinleyin Woldemar : Sizden epey büyüğüm. Teyzeniz, teyze değilse bile, ablanız olabilirdim. Siz de...

Sözünü kestim:

— Beni hâlâ çocuk sayıyorsunuz, değil mi?

— Evet; ama iyi, sevimli, akıllı ve candan sevdiğim çocuksunuz. Bakın size bir teklifim var; benim nedimim olmak ister misiniz? Nedimler kraliçelerin koruyucuları, sırdaşları olur. Kabul mü?

Zinaida gülünü ceketimin yakasına iliştirdi :

— Kraliçenizin iltifatı!

— Bundan daha değerli iltifatlar gördük ..,

— Oo , hâfızanıza diyecek yok.

Beni hızlı bir bakışla yandan süzdü, eğilerek alnıma sakin, tam bir abla öpücüğü kondurdu. Yüzüne_baktım; başını öteye çevirdi.

— Hadi benimle gelin, nedimim!

Evlerine giden patikadan yürüdü, ben de peşine takıldım. Yolda, arkasından bakarak düşünüyordum: Bu sakin, ağırbaşlı genç kız eski haşarı, şımarık Zinaida'dan ne kadar uzaktı! Yürüyüşünde bile bir azamet, vücudünün her hareketinde başka bir İhtişam, bir ahenk göze çarpıyordu.

Aşk birdenbire, dayanılmaz bir acı gibi bütün varlığımı yaktı.

XVI

Gece yemekten sonra gene Zasekinler’de toplandık. Bu sefer Zinaida da bize katıldı. O ilk, unutulmaz akşam gibi hepimiz oradaydık. Nirmatzki bile gelmişti. Herkesten önce gelen Maydanov yeni şiirlerini getirdi.

Eski günlerdeki gibi « «Kader - Kısmet» oynadık; yalnız havada eski taşkın neşe yoktu. Maskaralık, tuhaflık yapmak, gürültü etmek hiç birimizin aklına gelmiyordu. Zinaida’nın yeni hali hepimizi frenliyordu.

Nedimi olarak yanında oturuyordum. «Keder-Kısmet» oynarken Zinaida birkaç arkadaşa düşlerini anlatmasını söyledi. Eğlenceli olmadı nedense: Düşlerin kimi Belovzorov'unki gibi yavan, saçmaydı: Atına balık yedirmiş, atın kafası tahtadan olmuş... Kimi de açıkça uydurulmuş hikâyelerdi: hele Maydanov’unki dörtbaşı mamur bir efsaneydi! Mabetler, harp çalan melekler, dile gelen çiçeklerle uzaktan gelen müzik sesi... neler yoktu içinde!

Zinaida şairin rüyasını yarıda kesti:

— İşi masala döktüğümüze göre, hepimiz bir şeyler uydurup anlatalım.

Bu defa da ilk anlatma sırası Beiovzorov’a düştü. Adamcağız bozuldu:

— Beceremem öyle şeyler ben... diye sıyrılmak istedi. Ama Zinaida yakasını bırakmadı:

— Beceremiyecek ne var? Hadi ben size yardım edeyim. Diyelim ki evlisiniz. Evlilik hayatınızdan bahsedin bize. Kıskanç bir koca olacaktınız tabi; kadıncağızı kilit altında tutardınız, değil mi?

— Evet.

— Dizinizin dibinden ayırmazdınız onu...

— Tabii.

— Ya karınız bu huyunuzdan bıkıp aldatsaydı sizi?

— Vururdum onu.

— Kaçsaydı?

— Yakalar, vururdum.

— Güzel. Farzedin ki, karınız benim. O zaman ne yapardınız?

Belovzorov kısa bir duraklamadan sonra,

— Kendimi öldürürdüm... dedi .

Zinaida güldü.

— Meseleyi kestirme yoldan hallederdiniz yani.

Hikâye anlatma sırası Zinaida'ya geldi. Yukarı bakarak bir an düşündü.

— Benim hikâyem de şöyle olacak; diye başladı:

— Bir yaz gecesi, muhteşem bir sarayda parlak bir balo gözünüzün önüne getirin. Genç, güzel bir kraliçenin verdiği balo bu... Sarayın salonları yaldız, mermer, pırıl pırıl ışıldayan kristal süslerle, renkli ipek halılarla kısaca, akla gelir en göz kamaştırıcı eşyayla dolu...

— Şu göz kamaştırıcı şeyleri ne çok seversiniz, diye söze karıştı Luşin .

— Elbette severim. Bütün güzel şeyler gibi...

— Güzel olanları iyi şeylerden daha çok mu seversiniz?

— Bu kadar inceliğe aklım ermez, doktorcuğum. Sözümü kesmeyin. Ne diyordum ?... Evet, son derece parlak, zengin bir baloydu bu. Misafirlerin hepsi genç, yakışıklı, hepsi kraliçeye âşık...

— Kadın misafir yok muydu? diye sordu Malevski .

— Yoktu. Şey... vardı , vardı.

— Ama çirkin olanlardan...

— Hayır, hepsi güzeldi ama, bütün erkeklerin bakışları yalnız kraliçede idi. Kraliçe uzun boylu, ipincecik; siyah saçlarında ufak altın bir taç parlıyordu...

Zinaida'nın yüzüne baktım. O anda hepimizden daha boylu, her zamankinden daha alımlı, azametli göründü bana. Beyaz alnında, hareketsiz kaşlarında keskin bir zekâ, kuvetli bir irade okunuyordu. «Hikâyenin kraliçesi sensin...» dedim kendi kendime.

Âşıklar kraliçeyi sarmış, yarış edercesine nezaket, övgü sözleri söylüyordu.

— Övünmekten hoşlanırmış demek... dedi Luşin .

— Öf, ne bu; hep lâfımı kesiyorsunuz! övgüyü kim sevmez.

— Son bir soru daha, dedi Malevski : Kraliçenin kocası yok muydu?

— Kocası mı ?... Bakın, bunu düşünmedim... Yo; ne yapacaktı kocayı ?...

— Öyle ya... diye sırıttı Malevski .

Maydanov kendine has bozuk bir Fransızcayla,

— Silence! (Susalım) diye kontu susturdu.

Zinaida hafif bir baş işaretiyle şaire teşekkür ederek devam etti:

— Evet, güzel kraliçe misafirlerin tatlı sözlerini. nefis müziği dinliyordu. Dinliyordu ama, bunlarla ilgilendiği yoktu. Salonun ardına kadar açık camlı kapılarından iri yıldızlarla döşenmiş koyu gök. göz alabildiğine bahçenin karaltısı görünüyordu. Kraliçenin bakışı oraya takılmıştı. Ağaçlar arasında, hayal meyal, fiskiyeli bir şadırvan beliriyor, suyun tatlı şırıltıları salondaki müzik, kahkahalar uğultusuna karışıyordu. Kraliçe bunlara kulak veriyor, «Çevremde toplanan, bir tek sözümle ölmeğe hazır olan bütün bu asil, akıllı ve zengin gençler, hepiniz elimdesiniz!» diye düşünüyordu. « Ama hiç birinizin olmıyacağım ben, çünkü orada, şadırvan başında bir bekliyenim var... Onu seviyorum... onunum ! Sizin gibi ünvan , servet sahibi değil, ama beni bekliyor ve geleceğime emindir! Evet, herşeyi bırakıp onunla gideceğim, gitmeme engel olacak hiç bir güç yoktur! »

Zinaida sustu.

Malevski kurnaz bir eda ile,

— Bu sadece hikâye mi? diye sordu.

Zinaida cevap vermeğe lüzum görmedi.

— Biz de orada olsaydık da şadırvan başındaki talihlinin kim olduğunu görseydik... Ne olurdu! diye mırıldandı Luşin .

Zinaida güldü:

— Ne olacağını söylerim size: Belovzorov «talihli» dediğinizi düelloya çağırırdı. Maydanov bir hiciv yazardı. Gerçi hicivleriniz pek isabetli değil, aziz şair. Barbier üslûbunda bir kıta yazıp «Telgraf»a verirdiniz... Siz Nirmatzki , rakibinizden ödünç para ister... hayır , öyle değil: Siz ona faizle para verirdiniz. Siz doktor...

Zinaida bir an durdu.

— Bakın, sizin ne yapacağınızı kestiremiyorum.

— Ben, kraliçenin özel hekimi olarak, konuklarla uğraşacak halde olmadığı zamanda balolar vermemesini tavsiye ederdim.

— Yerinde bir tavsiye: diye gülümsedi Zinaida . Siz, Kont?

— Ben mi?

Malevski çirkin çirkin sırıttı. Zinaida cevabını beklemeden,

— Siz, sevdiğim adama zehir kattığımız bir şeker sunardınız, değil mi?

Kontun yüzü hafifçe çarpıldı. O haliyle tıpkı bir Yahudiye benzedi. Cevap vermedi, sadece güldü. Zinaida birden, bana dönerek,

— Size gelince Woldemar , dedi ve durdu. -Aman bırakalım şunu, başka şey oynıyalım ...

Malevski zehir gibi bir sesle,

— Mösyö Woldemar , kraliçe sevgilisiyle buluşmağa giderken nedimi olarak, elbisesinin kuyruğunu tutacaktı; dedi.

Kızardım. Ama Zinaida atılmama zaman bırakmadı, elini omuzuma koydu, yerinden hafifçe doğrularak,

— Kont hazretleri, sizin küstahlaşmanıza hiç bir zaman müsaade etmemiştim. Lütfen çıkın buradan! dedi . Malevski'ye kapıyı gösterdi.

Kont sapsarı oldu.

— Rica ederim, Prenses...

— Prenses haklıdır! diye bağırdı Belovzorov . O da yerinden kalktı.

Malevski bozuldukça bozuldu, ufaldıkça ufaldı.

— Size yemin ederim, kötü maksatla söylemedim, Prenses !... Sizi incitimse bağışlayın beni... Ne olursunuz, yalvarırım size !. . diye geveleyip duruyordu.

Zinalda küçümseyen bir gülümsemeyle onu süzdü:

— Pekâlâ. Kalabilirsiniz. Hattâ iğneli konuşmanız size zevk veriyorsa devam edin, Mösyö Woldemar’la ben sözlerinize aldırmıyacağız .

— Bağışlayın beni. Prenses! diye tekrarladı Malevski .

Zinaida’nın o andaki halini hatırladıkça, gerçek bir kraliçenin bir küstahın haddini bildirirken ancak bu kadar azamet ve asaletle yapacağını düşündüm.

Oyunumuz bu tatsız olaydan sonra uzun sürmedi. Malevski meselesinden daha çok başka, izahı güç. acı tortulu bir duygu hepimize sindi, keyfimizi kaçırdı.

Maydanov şiirlerini okudu. Malevski taşkın bir hayranlıkla övdü onları.

— Yaltaklanıyor... diye fısıldadı bana Luşin .

Az sonra dağıldık: Zinanida birdenbire durgunlaştı, annesi başının ağrıdığı haberini yolladı. Romatizmasından şikâyet eden Nirmatzki'nin kalkması hepimize dağılma işareti oldu.

O gece uzun zaman uyuyamadım. Zinanida'nın hikâyesi içimde yer etti. «Bir ima vardı bunda ama kimi, neyi kastediyordu acaba ?... diyordum kendi kendime. Yoksa ?... Hayır, mümkün değil... Olamazdı bu !... »

Hikâyeyi anlatırkenki yüzü, bahçede beraber dolaştığımız gün söyledikleri, bana karşı günü gününe uymıyan halleri bir bir aklıma geliyor, büsbütün şaşırtıyordu. Evet, kimdi o, herşeyi bırakıp peşinden gideceği adam ?...

Zasekinler'e gide gele pek çok şey gördüm, öğrendim. Evlerinin derbeder halleri, kırık çatal bıçaklar, kenarı akmış mum parçaları, suratsız ihtiyar Vonifati , kılıksız kız hizmetçiler, ihtiyar prensesin acayipliği - artık hiç birini yadırgamıyordum. Gene de son zamanda Zinaida'da sezmeğe başladığım bazı tuhaflıklar elimde olmadan gözüme batıyordu. «Sergüzeştçi kız» dedi onun için bir gün annem. Taptığım tanriçe bir sergüzeştçi !... Kulaklarımda çınlayan bu çirkin kelimeyi duymamak için başımı yastığa gömerken öteyandan , şadırvan başında bekliyen bahtiyarı düşünüyor, için için kıskanıyordum.

Uyumama imkân yoktu. Bahçe, şadırvan derken bahçeye çıkmağa karar verdim. Aceleyle giyinip gürültüsüzce dışarı süzüldüm. Kopkoyu bir

geceydi . Ağaç yapraklarının hışırtısı fısıldaşan insan seslerini andırıyordu; havada yayılan tatlı serinlikle bostanlardan dereotunun kokusu geliyordu. Bahçeyi karış karış dolaştım. Adımlarımın sesi ilkin tuhaf bir ürkeklik verdi bana, sonunda alıştım. Zasekinler'in çitine kadar yürüdüm; ince bir sırığa sırtımı verip durdum. O anda -gerçekten mi ya da bana mı öyle geldi- birkaç adım ötede bir kadın gölgesinin süzülüp geçtiğini gördüm. Soluğumu tutarak karanlığa bakıyordum. Duyduğum şey gecenin ayak sesi mi, hızla çarpan kalbimin vuruşları mıydı ?...

Yavaşça,

— Kim o ?... dedim.

Pek yakınımda boğuk bir gülme, belki yaprak hışırtısı ya da bir iç çekiş duyuldu. Ürperdim. Bir daha,

— Kim o? diye fısıldadım.

Havada birdenbire nefes alışı gibi bir serinlik dalgası geçti. Arkasından, alevli bir çizgi halinde gökten bir yıldız kaydı. « Zinaida !» diye bağıracak oldum, sesim çıkmadı. Ortalık birden, bazı gecelerde olduğu gibi, derin bir sesizliğe gömüldü. Otlar arasında cırcır böcekleri bile seslerini kesmişler; yalnız ötede kapanan bir pencerenin vuruşu koyu sessizliği parçaladı. Aynı yerde kıpırdanmadan epey durdum, sonra odama döndüm, soğumuş yatağıma attım kendimi. Garip bir heyecan içindeydim: sevgilisiyle buluşmağa koşup başkalarının saadetiyle karşılaşan adam gibi hisediyordum kendimi.

XVII

Ertesi gün Zinaida’yı sadece uzaktan gördüm: Annesiyle birlikte arabayla bir yere gidiyordu. O gün dışarda karşılaştığım doktor Luşin'in pek soğuk bir baş selâmına mâna veremedim. Tam tersine, kont Malevski hiç yapmadığı şeyi yaptı: Beni uzaktan görünce sırıtmağa başladı, sonra yanıma sokuldu. Zasekinler'in evine girip çıkanlardan yalnız o nasılsa annemin gözüne girdi; sık sık bize geliyordu. Oysa ki babam Polonyalı konttan hiç hoşlanmıyor, hakaret edici soğuk bir nezaketle karşılıyordu onu.

Koluma girerek,

— Ah, monsieur le page , (Bay nedim.) ne hoş bir karşılaşma! dedi . Güzel kraliçeniz ne âlemde?

Malevski’nin genç, güzel yüzü o anda tiksindirdi beni. Bakışı öyle imalı, arsız bir alayla doluydu ki. cevap vermek içimden gelmedi.

— Ne o, hâlâ kırgın mısınız ?... Nedim payesini size veren ben değilim. Zaten görevinizi gerektiği gibi yapmıyorsunuz, moniseur le page .

— Ne demek o?

— Tabii. Nedimler, emrinde bulundukları kimseleri adım adım izlerler, ne yaptıklarını bilirler. (Sesini alçaltarak) Gece gündüz göz hapsine alırlar sevdiklerini...

— Ne demek istediğinizi anlamıyorum, Kont.

— Öyle mi ?... Bu kadar açık konuştuğum halde... Aşkolsun size! Dikkat edin: Gündüz gece peşinde olup izliyeceksiniz ... Gündüzleri o kadar önemli değil - aydınlık, her yan kalabalık. Gece iş değişir; her türlü tehlike gece başlar, genç dostum. Bunun için sözümü dinlerseniz gece uykunuzdan fedakârlık yapıp gözünüzü dört açın. Unutmayın: Özellikle bahçede, şadırvan başında kollayın... Sonra teşekkür edeceksiniz bana.

Malevski güldü, sırtını çevirip aksi istikamete yürüdü. Yalan, her türlü düşüklük bu adamın ruhuna öylesine işlemişti ki, günlük hayatında bile topluluklarda, en çok maskeli balolarda ötekine berikine yalanla örülmüş oyunlar çevirmekle ün salmıştı.

Bunun için bana söylediği şeyler de o çeşit palavralardan olmalı dedim kendi kendime. Besbelli takılmak istemiş ama, şakasını pek tatsız buldum. İçim zehir doldu; kafam bu konudan başka şeyle meşgul olamaz oldu: « Demek dünkü şüphelerimde yanılmamıştım. Gizli bir kuvvet beni bahçeye boşuna sürüklememişti... » Hırsımdan göğsüme yumruk indirdim. «Yo, olamaz bu, olamaz !... » Ama olamıyacağın ne olduğunu da bilmiyordum.

«Herif kendisi mi gelecek yoksa ?... » (Malevski'nin küstahlığından her şey beklenirdi; zaferini ortaya yaymaktan çekinmezdi!) Belki de başka birisini kastediyordu ?... Kim olursa olsun, elimden kurtulmazdı artık. Öç almasını bildiğimi ona da şu hain kıza da (Zinaida'ya yani,) göstereceğim! »

Odama girdim, yazı masamın çekmecesinden yeni aldığım İngiliz çakısını çıkardım. Kaşlarımı çatarak keskinliğini denedim ve kırk yıllık bıçkın haliyle cebime soktum. O anda kendimi herşey yapabilecek güçte hissediyordum. Akşama kadar odamda, içimdeki kasırgayı dinliyerek bir duvardan öbür duvara kızgın kızgın dolaşıp durdum. İkide bir cebimde yokladığım çakı elim gibi sımsıcak olmuştu. Önemli, korkunç bir serüvene hazırlanıyordum. Yepyeni, olağanüstü duygularla doluydum. Bunlar beni öylesine sarmış, ilgimi çekmişti ki, sebebi olan Zinaida'yı o anlarda düşünmüyordum bile. Hayalimde genç çingene Aleko (Puşkin'in «Çingeneler» manzumesinden, Aleko karısını aşığıyla yakalıyarak öldürür.) canlanıyor, manzumeden «Nereye, güzel delikanlı ?... Yatsana... » Kan içindesin... Ne yaptın, söyle !... Ne yaptın ?... -Hiç... » diye aklıma gelen satırları tekrarlıyordum. Hele şu, «Hiç»i öyle acı, haşin bir gülümsemeyle söylüyordum ki, değme artistin söyleyişinden farksızdı!

Babam evde yoktu o akşam. Bir zamandan beri sinirleri hayli bozuk olan annem nasılsa benimle ilgilendi, meşum halim dikkatini çekti. Yemekte,

— Ne o, suratın bir karış; hasta mısın? diye sordu.

Hoşgörür bir gülümsemeyle başımı «hayır» anlamında salladım. «Sebebini bilse...» dedim içimden. Saat 11'i çalarken odama çekildim, soyunmadan yatağıma uzandım, gece yarısının olmasını bekledim. Tam on ikide,

— Tamam, vakittir; dedim. Ceketimi ilikledim, kollarımı nedense sıvıyarak bahçeye indim.

Pusuya yatacağım yeri önceden seçmiştim. Bahçemizi Zasekinler'in bahçesinden ayıran duvarın dibinde bir çam ağacı vardı. Yere kadar sarkan gür, geniş dalları arasına saklanarak çevremde olanları rahatça gözliyebilirdim . Ağaca yaslanarak beklemeğe başladım.

Dünkü gibi sakin, ıssız bir geceydi. Yalnız hava bulutsuz olduğu için yeşillik kümeleri, iri çiçekler iyice seçiliyordu. Beklemenin ilk anları pek üzücü, hattâ ürkütücü geçti. Fakat dönmek yoktu benim için, herşeyi göze almıştım! Şimdi nasıl hareket etmem gerektiğini düşünüyordum. Adama, « Nereye gidiyorsun, dur! İtiraf et ya da ölüme hazırlan !... » diye kükrememem mi yoksa uzun etmeden üstüne çullanarak onu şişlemem mi gerekiyordu?

O anda çıkan en ufak ses, bir hışırtı kulağımda büyüyor, olağanüstü bir önem alıyordu. Öne eğilmiş, düşmanımın üzerine atılmağa hazır durumda bekliyordum. Yarım saat, bir saat böylece geçti. Yavaş yavaş kendimi toplamağa, soğukkanlılıkla düşünmeğe başladım: Yaptığım şey belki de tamamiyle lüzumsuz bir telâştı. Malevski'nin azizliği olabilirdi bu...

Saklandığım yeşillik kümesinden çıktım, bahçeyi boydan boya dolaştım. Her yan ölü sessizliğine bürünmüştü. Köpeğimiz bile bahçe kapısının önünde çöreklenmiş uyuyordu. Limonluğun yıkık duvarına çıktım. Önümde uzanan kıra bakarken Zinaida ile son karşılaşmamızı hatırladım. Birdenbire hafif bir kapı gıcırtısı, kuru bir dalın çıtırdayışı kulağıma geldi. Duvardan aşağı kayarak sesizce indim, olduğum yere sindim. Bahçede birisi hafif, ihtiyatlı adımlarla yürüyor, adımlar bana doğru yaklaşıyordu. « Geliyor... Şimdi karşılaşacağız... » dedim kendi kendime.

Çakıyı sert bir hareketle cebimden çekip açtım, elimi öne uzattım. Gözlerimin önünde alev halkaları dönüp uçuşmağa başladı. Korkudan, hiddetimden saçlarımın dikleştiğini hissediyordum. Adımlar bana İyice yaklaştıktan sonra yumuldum, atılmağa hazırlandım. Tam o anda geleni gördüm, tanıdım... Babamdı.

Ceketinin yakasını kaldırmış, şapkasını gözlerine indirdiği halde tanıdım onu. Parmak uçlarına basarak önümden geçti. Açıkta duruyordum ama görmedi beni, Ben de olduğum yerde ufaldım, büzüldüm, yerle bir oldum sanki... Kıskanç, kana susamış Otello bir anda ödlek bir çocuk oldu...

— Gecenin bu saatinde ne işi var bahçede? dedim kendi kendime.

İlk şaşkınlık ânında yere düşürdüğüm çakıyı almağı bile unuttum, süklüm püklüm eve yollandım. Mürverin altındaki bankın önünde bir an durmaktan alamadım kendimi. Zinadia'nın yatak odasının penceresine baktım, baktım... Gecenin karanlığında donuk mavimtrak görünen camların rengi birdenbire değişti, ışıklandı, sonra beyaz bir perde yavaşça indi, pencereyi tamamen örttü.

Odama gelince, elimde olmadan, yüksek sesle.

— Bir düş müydü bu ?... dedim . Bir tesadüf mü? Yoksa ?...

Aklıma gelen ihtimal o kadar tuhaf, o derece havsalaya sığmaz göründü bana ki, üzerinde durmağa cesaret edemedim.

XVIII

Sabah kalktığımda başım çatlıyacak gibi ağrıyordu. Bir gece önceki heyecanım kalmadı. Yerini ezici bir şaşkınlık, acı bir hüzün aldı; ruhumun ta derinliğinde can çekişen bir şey vardı sanki...

— Beyninin yarısı alınmış tavşana benziyorsunuz bugün; dedi sokakta rastladığım Luşin .

Kahvaltıda kâh babama, kâh anneme belirsizce bakıyordum. İkisinde de hiç bir değişiklik görmedim. Babamın bazan yaptığı gibi, belki güler yüzle bana takılacağını bekledim. Boşuna. En ufak, ilgi göstermedi o sabah.

« Gidip Zinaida'ya herşeyi açıkça anlatsam? Ama neye yarar, nasıl olsa herşey bitti aramızda... » diye düşündüm.

Zinaida ile o gün dertleşmek şöyle dursun, iki lâkırdı konuşacak fırsatı bulamadım. Asker okulu öğrencisi kardeşi Petersburgdan yaz tatiline geldi o gün. On iki yaşında kendi halinde bir çocuktu. Zinaida hemen tanıştırdı bizi:

— Volodyacığım , (bu adla ilk defa çağırıyordu beni;) işte size bir arkadaş daha. Hem adaşınızdır, onun adı da Vladimir ... Biraz içine kapanık ama, hoş çocuk... İnşallah birbirinize ısınır arkadaş olursunuz. Ona Neskuçnoye'yi gezdirin, ağabeylik edin burada, olmaz mı? Siz de iyi çocuksunuz, biliyorum.

İçten bir şefkatle ellerini omuzlarıma koydu. Ne diyebilirdim; yeni durumun hoşuma gitmediğini söyliyemezdim tabii, ama kardeşiyle arkadaşlık etmek beni de çocuklaştırıyordu... Adaşımla sessizce bakıştık. Zinaida bize bakıp gülüyordu. Sonra birbirimize doğru itti:

— Hadi kucaklaşın, iki Volodya ! Kucaklaştık.

— Bahçeye çıkalım mı? dedim çocuğa. Volodya'nın , asker okulu öğrencilerine has kabaca bir sesi, kısa kesik konuşması vardı. Zinaida hep o

neşeli gülüşle kardeşine bakıyordu; yüzünde o günkü gibi canlı, sıhhatli renkleri çoktandır görmemiştim.

Volodya'yı bahçemize götürdüm. Eski bir salıncağımız vardı. Oturtup sallamağa başladım. Kalın çuhadan, yaldızlı şeritlerle işlenmiş resmi elbisesiyle dimdik oturmuş, salıncağın iplerine sımsıkı tutunuyordu.

— Bu sıcakta nasıl dayanıyorsun buna, dedim. Yakanı aç bari!

— İstemez; alışığız biz.

Yüzü ablasına benziyordu; özellikle gözleri... Bu çocukla ilgilenmek hem hoşuma gidiyor, hem ince, iç kemirici bir hüzün veriyordu. « Ben de onun gibi çocuk oldum şimdi... Oysa ki daha dün...» diye düşünüyordum. Birdenbire, gece düşürdüğüm çakı hatırıma geldi. Otlar arasında buldum; Volodya bayıldı buna, gönlü hoş olsun diye verdim. Kalın bir pisi-pisi kesip düdük yaptı, üflemeğe başladı. Eh... dünkü Otello da geri kalmadı, o da üfledi biraz...

Fakat aynı akşam Zinaida onu bahçenin tenha köşesinde yakalayıp,

— Pek neşesizsiniz Woldemar , gene ne oldu? diye sorunca Otello'nun onun kollarına atılarak nasıl hıçkıra hıçkıra ağladığını bir gören olsaydı!

Bu ani ağlama buhranı Zinaida'yı korkuttu.

— Ne oldu, söylesenize Volodya !... Ağlamayın öyle, diye tekrarlıyordu.

Cevap alamayınca, gözyaşlarımdan sırsıklam olmuş yanaklarımdan öpmek istedi beni. Başımı çevirdim. Hıçkırıklarla boğularak,

— Bırakın... Biliyorum, herşeyi biliyorum artık... dedim . Niçin oynadınız benimle? Aşkımı ne yapacaktınız?

Zinaida'nın hali birden değişti, yüzü durgunlaştı:

— Haklısınız... Size karşı suçluyum... çok suçluyum, Volodya !

Parmaklarını birbirine geçirmiş, ellerini sıkıyor, heyecanlı heyecanlı konuşuyordu:

— İçimde ne kötü, ne karanlık, günahlı yönlerim var bilemezsiniz! Ama hepsi bitti artık... Sizi yalandan değil, gerçekten seviyorum.

Sustu; bir düşünceye dalmış hali vardı. Sonra bir şey hatırlamış gibi toparlandı:

— Şey, neymiş o bildikleriniz ?...

Ne söyliyebilirdim ?... Karşımda durup yüzüme bakıyor, ben de bakışının altında bütün varlığımla eriyerek, daha çok, daha derin bağlanıyordum ona.

Bir çeyrek sonra üçümüz bahçede koşmaca oynuyorduk. Ben de Zinaida ve kardeşi gibi gülüyordum. Gene de zaman zaman şişmiş göz kapaklarımın altından yanaklarıma birkaç damla gözyaşı süzülüyordu... Boynumda, çıkardığım kıravatım yerine Zinaida'nın saç kurdelâsı bağlıydı. Oyunda bir kere onu belinden yakalayınca sevincimden çığlık attım. Oyuncaktım onun elinde !...

XIX

Başarısızlıkla sonuçlanan o geceki serüvenimden sonraki haftanın nasıl geçtiğini anlatmam gerekseydi büyük bir güçlük çekerdim. Hummaya tutulmuş gibiydim o günlerde... Birbirlerine zıt duygular, düşünceler; şüphe umut, sevinç ve acılar içimi didik didik ediyordu. Yaşıma göre yaptığım incelemeden, bunun sonuçlarından korkuyordum. Neşesizdim, günümü gün etmeğe bakıyordum. Yalnız geceleri - besbelli yaş icabı - deliksiz uykuya dalar, herşeyi unuturdum.

Babama, eskisi gibi sokulamıyor, ama Zinaida'ya karşı aynı şeyi yapamıyordum. Ateşin pervaneyi çekmesi gibi çekiyordu beni... Sevilmediğimi bilmek, hele bunu kendi kendime açıklamak pek acı geliyordu, gene de o yakıcı ateşin çevresinde dönmeğe devam ediyordum. Sonunda beklenmedik bir olay durumu, özellikle benim durumumu değiştirdi.

Bir sabah uzunca bir gezintiden öğleye doğru eve döndüğüm zaman sofracımız, yemeği yalnız yiyeceğimi haber verdi. Babam dışarı çıkmış, annem rahatsızlandığı için yemek yemiyeçekmiş ... Ev halkının halinden, ben yokken birşeyler olduğunu sezdim. Bir şey sormadım. Ama yemekten sonra, arkadaşça konuştuğum, şiir meraklısı, kitar çalmakta gerçekten usta olan genç sofracımız Filip meseleyi anlattı.

Annemle babam adamakıllı kavga etmişler. Annem bağıra bağıra konuştuğu için söyledikleri ta kadın hizmetçilerin odasına kadar duyulmuş. Fransızca konuştukları halde Parisli bir terzi yanında beş yıl çalışmış olan annemin oda hizmetçisi Maşa hepsini anlamış.

Kavganın sebebi, babamın komşu matmazelle görüşüp gezmesiymiş... Annem ihanetini yüzüne vurmuş. Babam ilkin pek aldırmamış ama. sonra birden öfkelenerek anneme «yaşı hakkında» falan birkaç acı söz söylemiş... Ağlamağa başlıyan annem, babamın ihtiyar prensese gûya verdiği bir para

senedini hatırlatmış, ana-kız için pek kötü şeyler söylemiş. Babam da annemi tehdit etmiş, evden fırlayıp gitmiş.

— Ne olduysa, o adsızın mektubu yüzünden oldu, dedi Filip . Fesatçının biri yazmış, imza koymamış... Yoksa bu işler dünyada meydana çıkmazdı.

— Aslı faslı var mıydı?

ilgisiz görünmeğe çalışarak sorduğum zaman heyecanımdan bayılacaktım.

Filip mânalı bir göz kırpışiyle ,

— Olmaz olur mu! dedi . Gerçi babanız böyle işlerin ustasıdır; yapar, kimsenin ruhu duymaz. Ama bazan aksilik olur işte; Meselâ araba tutmak gerekirse... Eloğlunun ağzına kilit vuramazsın... Ağızdan ağıza duyuluverir.

Filip’i gönderdim, yatağa attım kendimi. Ama geçen seferki gibi ağlayıp umutsuzluk içinde çırpınmadım, saflıkla şaşmadım, hattâ babama kinim yoktu. Öğrendiğim gerçek gücümün üstündeydi, eziliverdim altında. Herşey bitmişti. İçimdeki haya ! çiçekleri üstüne bir ayak bastı, çiğneyip ezdi onları...

XX

Ertesi sabah annem şehre taşınacağımızı haber verdi. Ani, mevsimsiz göçtü bu. Babam odasına gidip epey yanında kaldı. Ne konuştuklarını bu defa duyan olmadı, ama annem ağlamıyordu artık. Sakinleşti, yemeğini odasına isteyip karnını doyurdu.

O gün akşama kadar kırlarda dolaştım. Zasekinler'in evinden yana başımı çevirip bakmadım bile. Evde tuhaf bir sahneyle karşılaştım. Babam salonda, ziyarete gelen Kont Malevski'nin koluna girmiş, antreye doğru götürüyordu. Kapıda duran uşağın yanında, gayet soğuk bir tavırla ,.

— Kont hazretleri, birkaç gün önce bir evden kapıdışarı edildiğinizi duydum, dedi. Şimdilik uzun boylu izahata lüzum görmüyorum, şu kadarını söyliyeyim : Evimi bir daha huzurunuzla şereflendirecek olursanız, pencereden atarım sizi: Yazınızı beğenmedim.

Kont ufalıp büzüldü, dişlerini sıkarak çene kemiklerini oynattı, dayak yemişten beter bir halle kendini sokağa attı.

Göç hazırlıklarına başlandı. Moskova'da, Arbat dolayında bir evimiz vardı. Galiba babam da sayfiyede oturmaktan bıkmıştı, istiyerek ayrılıyordu Neskuçnoye'den . Gürültüsüz, telâşsız toplanıyorduk; besbelli annemi mesele çıkarmamak için kandırmıştı. O kadar ki, annem prensese kısa bir veda mektubu yollamış, rahatsız olduğu için bir daha görüşemiyeceklerine üzüldüğünü bildirmişti.

Bütün bu olaylar beni serseme çevirdi; duygularım uyuşmuş, herşeyin bir an önce bitmesinden başka isteğim yoktu. Aklıma saplanmış tek bir şey vardı: Genç bir kız, ne de olsa bir prenses, babamın serbest bir erkek olmadığını bilerek; önünde hiç değilse şu subay Belovzorov'la evlenmek imkânı varken, nasıl böyle bir maceraya atılabilirdi? istikbalini ayak altına almaktan hiç mi korkmamıştı? «Demek aşk, ihtiras, sadakat böyleymiş...»

diye düşünüyor, Luşin'in bir kere kendini başkaları için feda etmenin zevkinden söz açtığını hatırlıyordum.

Zinaida ile vedalaşmadan gidemezdim. Uygun bir zaman bulup evlerine gittim. İhtiyar prenses beni salonda karşıladı. Her zamanki soğuk, sevimsiz hali vardı. Burnuna enfiye doldururken,

— Bu ne erken gidiş öyle, oğlum? diye azarlarcasına söyledi.

Yüzüne dikkatle baktım. Filip’in , para senedi hakkındaki sözleri içimi bulandırmıştı. Ama prenseste şüphe uyandıracak bir hâl görmedim. Ya da o zaman öyle geldi bana. Tam o sırada bitişik odadan Zinaida çıktı, yanımıza geldi. Siyahlar giymişti, saçları dümdüz, kıvrılmamıştı. Sessizce beni elimden tutup odasına götürdü.

— Sesinizi duydum da odamdan çıktım; dedi. Çok vefasız çocuksunuz, ne çabuk unuttunuz bizi!

— Vedalaşmağa geldim. Prenses. Belki son görüşmemiz bu... Herhalde duymuşsunuzdur: Moskova’ya gidiyoruz...

Zinaida içime işleyen bakışım gözlerime dikti:

— Duydum, evet. dedi . Geldiğiniz İçin teşekkür ederim. Doğrusu sizi bir daha görmiyeceğim sandım... Hakkımda fena düşünmeyin, Volodya . Bazan üzdüm sizi ama, gene de düşündüğünüz gibi değilim ben.

Başını çevirip alnını pencereye dayadı.

— Emin olun öyle değilim... Biliyorum, fena şeyler düşünüyorsunuz hakkımda...

— Ben mi ?!

— Siz. evet ... siz .

— Ben... diye tekrarladım; kalbim yeniden karşı gelinmez bir cazibenin etkisiyle titredi. İnanın bana, Zinaida Aleksandrovna ; ne yaptığınız şeyler, ne bana çektirdiğiniz acı sizi ömrümün sonuna kadar sevmeme engel olur. Herşeye rağmen seveceğim, tapacağım size!

Zinaida hızla bana döndü, kollarını açarak başımı sardı, içten, hararetle öptü. Bu uzun, sıcak veda öpücüğü bana mı, başkasına mı aitti orasını Tanrı bilir. Bunu düşünecek durumda değildim, zevkini doya doya aldım.

— Elveda, dedim; elveda güzel prensesim !...

Zinaida kollarımdan sıyrılarak dışarı kaçtı.

Ben de ihtiyar prensesle vedalaşmadan doğruca eve gittim. Ayrılış ânındaki duygularımı inceleyecek durumda değildim; ama bir daha duymak istemezdim bunu. Gene de, böyle şey duymadan yaşamış olsaydım, bahtsız sayardım kendimi.

Moskova'ya taşındık. Geçirdiğim sarsıntıdan kolay kolay sıyrılamıyordum; bir zaman çalışamadım. İçimdeki yara ağır ağır kapanıyordu. Bununla beraber babama kırgın değildim, tam tersine -psikologlar bu hali istedikleri şekilde açıklasınlar- babam bu vak'adan sonra gözümde daha çok büyüdü, daha çekici göründü...

Bir gün bulvarda doktor Luşin'le karşılaştık; bayağı sevindim. Bu adamı dosdoğru, gıllıgışlı olmadığı için beğeniyordum. Uyandırdığı hâtıraların etkisi de sevincimi arttırmıştı her halde. Heyecanla elini sıktım.

Luşin kaşlarını çatarak dikkatli bir bakışla beni süzdü:

— Oo , burada mısınız delikanlı? Durun şöyle bakayım size... Eh, gerçi renginiz hâlâ sarı, ama gözlerinizde Neskuçnoye'deki yaşınıza uymıyan kötü şeyler yok artık. Fino olmaktan kurtuldunuz. İyi, memnun oldum. İnşallah çalışmağa da başladınız.

İç çektim. Yalan söylemek istemiyordum, gerçeği açıklamaktan da utanıyordum. Luşin halimden anlıyan tavırla,

— O da düzelir, dedi. Yavaş yavaş ... Önemli olan, normal hayata dönmek, kendinizi ihtiraslara kaptırmamak. Ben başkasının iradesiyle cennete gitmektense, -sırf ben istedim böyle-cehenneme sürüklenmeyi tercih ederim. Bana gelince hep öyleyim... Öksürüyorum. Belovzorov da... Duymadınız mı?

— Yo. Ne oldu ona?

— Kayıp. Kafkasya'ya gitmiş, orada kendisinden haber alınamamış... İşte size ders olsun, delikanlı.

Luşin bir an sustu, dalgın bir bakışla yoldan geçenleri izledi. Sonra devam etti:

— Bu işlerin püf noktası nedir, biliyor musunuz? Zamanında çekilebilmek, düştüğünüz ağdan zedelenmeden çıkmak... Siz sıyrılabildiniz; talihiniz varmış... Bir daha yakalanmamağa bakın. Hadi güle güle !

XXI

Moskova'ya geldiğimizden beri babam her gün ata biniyordu. Nefis bir İngiliz safkanı vardı. «Elektrik» boynu ince, uzun bacaklı, yorulmak bilmez sinirli bir hayvandı. Babamdan başkası binemezdi ona.

Bir gün, uzun zamandır yüzü gülmeyen babamı oldukça neşeli gördüm; mahmuzlarını takmış, elinde kırbacını döndüre döndüre ata binmeğe hazırlanıyordu.

— Ben de geleyim mi, baba? dedim .

Güldü.

— Senin o mendeburunla mı ?... Birdirbir oynıyalım , daha iyi.

— Yo, o kadar kötü değil hayvanım. Mahmuzla yetişirim sana.

— Peki gel.

Çıktık. Karayağız , bodur olmakla beraber güçlü, oldukça hızlı koşan bir atım vardı. Gene de «Elektrik» tırısa kalkınca benimki olanca hıziyle koşarak ancak yetişebilirdi ona.

Babamın ustaca binişini, atın üstünde şahane duruşunu hisseden «Elektrik» binicisiyle övünüyordu âdeta. Bulvarı boydan boya dolaştık, Deviçi Meydanına uğradık, birkaç manla atladık. (Mania atlamaktan ilkin korkardım ama, babamın tabansızlıktan nefret ettiğini bildiğim için dişlerimi sıktım, alıştım.) İki kere Moskova ırmağını geçtik. Atımın yorulmağa başladığını gören babam, dönmek için işaret vermek üzereyken birdenbire niyetinden vazgeçti. Kırım geçidini saptı, atını kıyı boyunca olanca hıziyle sürdü. Peşinden yetişmeğe çalışıyordum. Babam rıhtımda, bir kalas yığınının önünde durdu, attan indi. Dizginleri bana uzatarak,

— Biraz bekle burada; dedi, dar bir sokağın içine saparak gözden kayboldu.

Atları sahil boyunca gezdirmeğe başladım. «Elektrik» ikide bir huysuzlanıyor, ben durunca ayağiyle yere vuruyor, atımın boynunu dişliyor, kısacası -bir safkana has- şımarıklıklar yapıyordu. Babam bir türlü gelmiyordu. Nehirden tatsız bir rütubet yayıldı; bir de yağmur yağmağa başlayınca canım büsbütün sıkıldı. Rahat durmıyan «Elektrik»e çatıyor, öfkemi ondan alıyordum.

Dolaşa dolaşa görmekten bıktığım boz rengi kalaslar yağmurdan benek benek oldu. Sıkıntıdan patlıyacaktım ... Babam görünürlerde yoktu. Oranın bekçilerinden olacak Finliye benziyen bir

ihtiyar yanıma geldi. Kalaslar gibi o da boz rengiydi. Başında çömlek biçiminde aynı renkte kocaman bir asker şapkası vardı; elinde teber tutuyordu. (Moskova nehri kıyısında teberle ne yapardı acaba bu adamcağız ?...) Yaklaştı, kocakarı suratı gibi bumburuşuk suratını bana doğru uzatarak,

— Ne işin var burada, küçük bey? Ver hayvanlarını da ben gezdireyim bari.

Ses çıkarmadım. Bekçi bu defa tütün istedi benden. Hem adamı başımdan savmak, hem de vakit geçirmek için babamın gittiği yana birkaç adım yürüdüm, sokağın ucunda, köşe başında durdum. Dönemecin kırk-elli adım ötesinde ufak ahşap bir evin önünde ayakta babam duruyordu. Sırtı bana dönüktü; pencerenin kenarına abanmış, içerde bulunan birisiyle konuşuyordu. Koyu renk elbise giyen, perdenin vücudunu yarısına kadar maskelediği kadını, Zinaida'yı tanıdım.

Şaşkınlıktan bir an bocaladım, kaçacak oldum. «Babam bu yana bakar, beni görürse ne yaparım ?... » Fakat açıklıyamıyacağım bir duygu; meraktan, kıskançlıktan, korkudan da güçlü bir duygu mıhladı beni. Kaldım. Konuştuklarını işitmeğe çalışıyordum. Babam, Zinaida’ya birşeyler ya rica ediyor, ya da onu ikna etmek istiyordu. Zinaida karşı koyuyor gibiydi. Güzel yüzünün ciddi, mahzun hali hâlâ gözümün önünde... Bağlılık, keder, sevgi ve -başka tarifini bulamadığım için- bir umutsuzluk diyeceğim, akıyordu yüzünden. Gözlerini yere indirmiş kısa, kesik konuşuyor, durmadan gülümsüyordu. Kederli haline uygun tevekkül dolu, acı bir gülümsemeydi bu. Son günlerin Zinaida’sını buldum bu gülümsemede...

Babam birdenbire omuzlarını oynatarak şapkasını düzeltti. (Sinirli anlarında hep böyle yapardı.) Sesini yükselterek,

— Vous devez vous séparer de cette... (Bu şeyden... (Zinaida'nın annesini kastediyor) ayrılmanız lâzım...) dedi, cümleyi bitirmedi.

Zinaida doğruldu, onu susturmak ister gibi elini uzattı. O anda gözlerime inanamadığımı bir şey gördüm: Babam, ceketinin kenarından ucuyla toz tanelerini silkelediği kırbacını kaldırdı. Zinaida'nın dirseğine kadar çıplak koluna sert, ıslıklı bir vuruşun indiğini duydum...

Bağırmamak için güçlükle tuttum kendimi. Zinaida sendeledi, babama sessizce baktı, sonra ağır bir hareketle başını eğerek kolundaki kıpkırmızı kırbaç izine dudaklarını değdirdi. Babam kırbacını yere fırlattı, sokak kapısının basamaklarını ikişer ikişer atlıyarak yukarı çıktı, eve daldı... Zinaida ona döndü, başını arkaya atmış, kollarını genişçe açarak bekliyordu. Pencereden çekildiler.

Bir suç işlemişim gibi kaçtım oradan. Şaşkınlığımdan faydalanan «Elektrik»i az kalsın kaçırıyordum... Nehir kenarına döndüm. Gördüklerimin mânasını kavrıyamıyordum . Genel olarak duygularına hâkim olmasını bilen babamın arada bir hiddet buhranlarına tutulduğunu görmüştüm. Gene de deminki sahnenin anlamı benim için kapalıydı. Zinaida'nın o andaki bambaşka hali, bakışı, kırbaçlanan kolunu öpmesi hayatımın sonuna kadar silinmez bir hâtıra olarak kaldı içimde. Sahilde kıpırdanmadan durarak suya bakıyor, gözlerimden akan yaşların farkına varmıyordum. « Dayak yiyor... Tanrım, nasıl şey bu ?... » diye mırıldanıyordum.

Birdenbire babamın,

— Nereye daldın öyle, Vladimir , versene atımı! demesiyle toparlandım. « Elektriklin dizginlerini sesizce uzattım.

Babam çevik bir hareketle hayvanın sırtına

atladı . Boş durmaktan sıkılan «Elektrik» dans eder gibi, salına salına birkaç adım attı, sonra birden şaha kalkarak geniş bir sıçrayışla öne atıldı. Babam bu coşkunluktan hoşlanmamıştı galiba, atın hızını kesmeğe kalktı. Öteki başına buyruk gitmeğe devam edince, boynuna yumruk indirdi.

— Aksi şeytan, kırbacım da yok... diye söylendi.

Deminki kırbacın ıslıklı vuruşunu duyar gibi oldum, ürperdim.

— Kırbacın nerede, baba?

Cevap vermedi, «Elektrik»! tırısa sürdü. Yüzünü görmek için ona ulaştım. Yanyana gidiyorduk. Besbelli birşey söylemek için,

— Beni beklemekten sıkıldın mı? diye sordu.

— Biraz. Kırbacını düşürdün mü, baba?

Yandan baktı bana:

— Hayır, düşürmedim, attım...

Yere bakarak düşünceye daldı. Yüzünün sertliği birden yumuşadı; o andaki sonsuz şefkat, acıma ifadesini bir daha görmedim onun yüzünde ben. Atını yeniden hızlandırdı. Bu defa yetişemedim, eve ondan bir çeyrek sonra geldim.

O gece çalışma masamda kitaplarımı, defterlerimi karıştırırken kafam hep gündüzki olayla meşguldü: « Dayak yemek, sevdiği elden olsa bile... Buna isyansız katlanmak haysiyetsizlik değil mi? » diye düşünüyordum. Değilmiş... Hey gidi kurduğum hayaller !...

Son ay beni epey olgunlaştırmıştı. Aşkım, heyecan ve acılarım öyle ufak, silik, çocukça: yaşamadan, sadece tahminlerle hayalimde yarattığım macera öyle kof, değersiz göründü ki, elimde olmadan kendimi zavallı ve gülünç görmeğe başladım.

O gece garip, korkunç bir düş gördüm. Basık, karanlık bir odaya girmişim. Babam kırbaç elinde, alabildiğine kızmış, olduğu yerde tepiniyor, Zinaida odanın bir köşesine sinmiş, bu defa kolunda değil, alnında kıpkırmızı bir çizgi var... Birdenbire, kanlar içinde Belovzorov beliriyor, yüzü karmakarışık, bembeyaz dudaklarını tuhaf şekilde buruşturarak babama birşeyler bağırıyor, atılmak istiyor üzerine...

İki ay sonra üniversiteye girdim. Altı ay sonra da babamı kaybettim. Felçten öldü. Ailece Petersburga yeni yerleşmiştik. Ölümüne birkaç gün kala Moskova'dan bir mektup almıştı. Bu mektup onu çok heyecanlandırdı. Annemle uzun

uzun konuştu, birşeyler rica etti. Hattâ sonradan duyduğuma göre, konuşmaları sırasında ağlamıştı... O zamana kadar babamın ağladığım ne gördüm, ne de işittim.

İnme indiği günün sabahı bana Fransızca olarak bir mektup yazmağa başlamıştı: « Kadın aşkından koru kendini, oğlum. Bize saadetle beraber zehir sunan bu duygudan kork! » diyordu mektubunda.

Annem, babamın ölümünden sonra Moskova’ya oldukça büyük miktarda para yolladı.

XXII

Dört yıl geçti. Üniversiteden yeni çıkmıştım. Ne yapacağıma, nereye başvuracağıma henüz karar vermeden başıboş geziyordum. Bir gün tiyatroda Maydanov'la karşılaştım. Şair, dünya evine girmiş, ev-bark sahibi olmuş, bir yerde çalışıyordu. Böyle olmakla beraber, fazla değişmemişti: Eskisi gibi yerli yersiz heyecanlanıp taşıyor, durup dururken kederleniyordu.

Şundan bundan konuşurken,

— Haberiniz var mı ?: Bayan Dolskaya burada: dedi.

— Kim bu Bayan Dolskaya ?

— Aa , unuttunuz mu ?!... Aşkolsun! Hepimizin -sizin de- âşık olduğumuz güzel prenses Zasekina'dan bahsediyorum. Neskuçnoye'de yazlık küçük bir evde oturan ana-kız... Hatırladınız mı?

— Dolski ile mi evlenmiş?

— Evet.

— Şimdi burada mı, tiyatroda mı?

— Hayır; ama Petersburg'da. Bugünlerde Avrupaya gidiyormuş.

— Kocası nasıl bir adam?

— İyi bir çocuk. Moskova'da bir zaman beraber çalışırdık. Hem paralıymış. Doğrusu, prenses için o meseleden sonra... Tabii biliyorsunuz ya !... (Maydanov manalı mânalı gülümsedi) koca bulmak kolay olmadı... pürüzü vardı çünkü... Ama ondaki zekâ ile bunun ne önemi var! Çaresini bulmuş tabii. Gidin, görüşün. Herhalde memnun olur. (Gülümsedi). Eskisinden de güzel!

Maydanov bana Zinaida'nın adresini verdi: Demut Otelinde kalıyordu.

Bütün hâtıralarım birdenbire depreşti. Hemen ertesi gün gidip «ilk aşkım»! görmeğe karar verdim. Yazık ki bir sürü iş, çeşitli engeller çıkınca bütün isteğime rağmen gidemedim.

Bir iki hafta geçti. Demut Oteline gittiğim gün Bayan Dolska'yı sorduğum zaman, dört gün önce, dünyaya çocuk getirirken öldüğünü haber aldım, içim burkuldu. «Görmek elimdeyken görmedim, bundan böyle de göremiyeceğim ...» diye acıyla düşündüm.

Otel kapıcısına bön bön bakarak,

— Öldü ha ?... diye tekrarladım.

Otelden yavaş yavaş çıktım, gelişigüzel yürüdüm. Geçmiş günlerin hayallerine kendimi bırakarak gidiyordum. Bu genç, ateşli varlığın heyecanlı, telâşlı yaşayışı böyle mi sonuçlanmalıydı ?... Toprağın nemli karanlığında, dar bir tahta sandığın içinde çürümeğe mahkûm olan sevdiğim yüzünü gözlerini, saç buklelerini görür gibi oldum. Belki şuracıkta, henüz hayatta olan bana pek yakındaymış... belki babama kavuşmuştu artık...

Bunları düşünürken, şairin,

— « Kayıtsız dudakların ulaştırdığı ölüm haberini.

Duygusuzca dinledim... » sözlerini hatırladım.

Ah gençlik! Hiç bir şey umursadığın yok senin. Sanki dünya nimetlerinden faydalanman sona ermiyecekmiş gibi... Kedere, acılara, aldırdığın yok, onlarda bile hoş bir yön bulursun. «Ben yaşıyorum ya !... » diye böbürlenirsin. Çünkü günlerin nasıl yıldırım hıziyle ardı ardından koştuğunun farkında değilsin şimdilik.

Senin güzelliğinin sırrı belki de herşeyi yapabilmenin gücünde değil, bunun imkânına inanmandadır. Gücünü değerinden daha çok ciddiye alarak, «Ah, zamanımızı boş şeylerle öldürmeseydik neler yapmazdık !... » diye içten bir inançla söyliyebilene ne mutlu!

Kendimi düşündüm. İlk aşkımın hayali üzerine eğilirken sadece kısa bir ân , hafif bir mahzunlukla anmıştım onu. O anlarda bile içim bugünle yarına ait düşüncelerle, çeşitli plânlarla doluydu.

O günler de geldi geçti. Bugün hayatım yavaş yavaş soğuk kışa girerken baharımda yaşadığım tatlı fırtınadan kalan hâtıralardan daha temiz, daha değerli neyim kaldı?

Gene de kendime karşı haksızlık etmemeliyim: Başımda kavak yelleri estiği çağımda bir gün, ölümlü dünyanın ötesinden gelen bir sese kayıtsız kalmadım.

Zinaida'nın ölümünü öğrendikten birkaç gün sonra, o sıralar oturduğum evde ihtiyar, kimsesiz bir kadının ölmek üzere bulunduğunu haber almıştım. Garip bir kuvvet beni hastanın ölüm döşeğine çekti.

Kuru tahta üstünde, başının altında sadece bir torba, paçavralarla örtülü, ölümle pençeleşen bir kadın gördüm. Ömrü boyunca gün görmeden, bir lokma ekmek için didinip hırpalanırken şimdi onu rahata kavuşturan ölüme var gücüyle karşı koymağa çabalıyordu. Son gücünü toplıyarak istavroz çıkarıyor, «Tanrım, günahlarımı bağışla...» diye fısıldıyordu. Ancak son anda, şuurunun sönmesiyle gözlerindeki ölüme karşı korku ve dehşet ifadesi silindi.

Hiç unutmam, o dakikada, fakir kadının ölüm döşeğinin karşısında aklıma Zinaida geldi; onun hesabına korkuyla karışık bir kuşku duydum. Hemen orada pek içten onun için sonra da babam ve kendim için dua ettim.

1860

SON